

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО**

**Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)**

Освітньо-професійна програма **«Фінанси, банківська справа та страхування»**
Галузь знань **07 Управління та адміністрування**
Спеціальність **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**
Спеціалізація (за наявності) _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)
«20» лютого 2025р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему **«Аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства»**

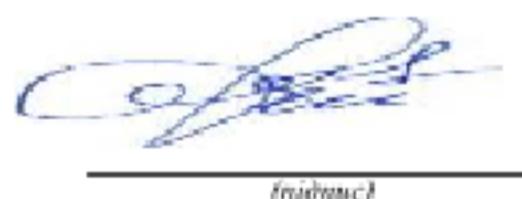

Здобувач вищої освіти:

(підпис)

Володимир ЮСКЕВИЧ

(ім'я та прізвище підбуквича)

Керівник:

професор, д.е.н. Наталя ТРУСОВА

(учене звання, науковий ступінь, ім'я та прізвище)

Запоріжжя, 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО
Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Спеціалізація (за наявності) _____

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Олена ЯЦУХ
(підпись) (ім'я та прізвище)

«24» жовтня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Олена ЯЦУХ
(підпись) (ім'я та прізвище)

«25» жовтня 2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи магістра

здобувача вищої освіти Юскевич Володимир Ігорович
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства

керівник роботи ТРУСОВА Наталя Вікторівна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора університету від «21» жовтня 2024 року № 492-С

2. Срок подання кваліфікаційної роботи «17» лютого 2025 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: науково-теоретична література, нормативна та законодавча база, матеріали фахових видань, фінансова та бухгалтерська звітність підприємства.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Фінансовий механізм регулювання аграрного сектора економіки України.
2. Сучасний фінансовий стан підприємства.
3. Шляхи покращення фінансового стану підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу: 40 таблиць, 1 рисунок.

6. Дата видачі завдання «25» жовтня 2024р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Відмітка про виконання
1	Затвердження плану роботи	28.10.2024р.	
2	Розділ 1. Фінансовий механізм регулювання аграрного сектора економіки України	22.11.2024р.	
3	Розділ 2. Сучасний фінансовий стан підприємства	27.12.2024р.	
4	Розділ 3. Шляхи покращення фінансового стану підприємства	07.02.2025р.	
5	Висновки, список використаних джерел	13.02.2025р.	
6	Перевірка на plagiat	17.02.2025р.	

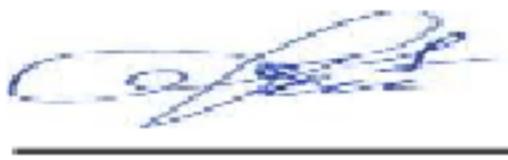
Здобувач вищої освіти

(підпис)

Володимир ЮСКЕВИЧ

(ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної
роботи

(підпис)

Наталя ТРУСОВА

(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ
«АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСОВОГО
СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА»

Кваліфікаційна магістерська робота містить 86 сторінок основного змісту, 40 таблиць, 1 рисунок, список використаних джерел з 38 найменувань та 10 додатків.

Об'єктом дослідження є процес організаційно-методичного забезпечення фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади забезпечення фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства, які формуються під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Мета магістерської дипломної роботи закладається в проведенні аналізу фінансової стійкості підприємства, визначені основних тенденцій, причин та наслідків її сучасного стану, а також обґрунтування шляхів підвищення і стабілізації фінансової діяльності підприємства на прикладі ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» Запорізької області».

Завданнями магістерської дипломної роботи є: запропонувати основні методичні підходи до дослідження фінансового стану підприємств; дати економічну оцінку і визначити основні тенденції сучасної фінансової діяльності підприємств; провести оцінку чинників, що впливають на фінансовий стан підприємства; дати прогноз розвитку і розробити заходи покращення фінансового стану підприємств.

За результатами дослідження використанні економіко-статистичні методи збору і обробки інформації із сукупності показників фінансового стану підприємства, визначення їхньої значимості і тенденцій розвитку; розрахунково-конструктивний метод – для визначення оптимального обсягу виробництва продукції підприємства; факторний аналіз – для визначення впливу факторів на фінансову діяльність підприємства; фінансові коефіцієнти – для обґрунтування зміни фінансового стану підприємства в залежності від різних факторів.

Одержані результати можуть бути використані при розробці методичних зasad аналітичного забезпечення та управління джерелами фінансування підприємств.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: самофінансування, джерела фінансування, фінансові результати, платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	7
1.1 Фінансова криза аграрного сектора економіки: причини і наслідки.....	7
1.2 Методичні основи дослідження фінансового стану та інвестиційної привабливості сільгоспідприємства.....	21
Висновки до розділу 1.....	30
Розділ 2. СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА.....	32
2.1 Характеристика господарства та його ресурсний потенціал.....	32
2.2 Аналіз рівноваги між активами підприємства і джерелами їх формування.....	40
2.3 Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства.....	47
2.4 Оцінка фінансової стійкості підприємства.....	52
2.5 Аналіз джерел фінансування.....	55
2.6 Оцінка рентабельності та ділової активності підприємства.....	59
Висновки до розділу 2.....	65
Розділ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	66
3.1 Розробка стратегії фінансового оздоровлення підприємства.....	66
3.2 Внутрішньогосподарська реорганізація господарства.....	70
3.3 Визначення рівня самофінансування та валютної самоокупності.....	76
3.4 Ефективність запропонованих заходів.....	81
Висновки до розділу 3.....	84
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Поступове впровадження в економіку України ринкових методів господарювання і конкуренції призвело до того, що деякі з його суб'єктів з різних причин не змогли підтримувати задовільним свій фінансовий стан і оголошуються банкрутами. Це викликало необхідність розробки теоретичних підходів для визначення критеріїв фінансової стійкості та пошуку шляхів і резервів її підвищення і стабілізації.

Проблема фінансової нестабільності особливо торкнулась сільськогосподарських підприємств. Перехід аграрного сектору України до ринкової економіки потребує розв'язання комплексу питань, зокрема, концептуальних основ розвитку фінансового стану підприємств на основі тенденцій його розвитку, організаційно-економічних та технологічних проблем функціонування, а також обґрунтування напрямів і заходів щодо виходу з кризи і розвитку на перспективу.

Останнім часом через зростання вартості енергоносіїв і матеріально-технічних засобів значна частина споруд не експлуатується або потребує реконструкції. На багатьох підприємствах основна увага спрямована на розв'язання тимчасових завдань «виживання», підтримки стійкості підприємства, при цьому довгострокові стратегічні рішення відкладаються на невизначений час. Це може привести підприємства в майбутньому до неплатоспроможності, банкрутства та інших негативних наслідків. Актуальність фінансового стану набуває при цьому особливої значимості і необхідності, що і обумовило актуальність вибору зазначеної теми.

Розгляду економічних аспектів даної проблеми приділяється велика увага в роботах Вальковича Д., Мамонтова Н.А., Бутко А.Д., Полотенка Д.В., Бахматя О.Л., Керанчука Т.В., Дем'яненка М.Я. і ін. Авторів.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є проведення аналізу фінансової стійкості підприємства, визначення основних тенденцій, причин та

наслідків її сучасного стану, а також обґрунтування шляхів підвищення і стабілізації фінансової діяльності підприємства.

Для досягнення зазначеної мети в дипломній роботі поставлені такі задачі: запропонувати основні методичні підходи до дослідження фінансового стану підприємств; дати економічну оцінку і визначити основні тенденції сучасної фінансової діяльності підприємств; провести оцінку чинників, що впливають на фінансовий стан підприємства; дати прогноз розвитку і розробити заходи покращення фінансового стану підприємств.

Об'єктом дослідження є процес організаційно-методичного забезпечення фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства, які формуються під впливом об'єктивних суб'єктивних факторів.

У процесі дослідження використані економіко-статистичні методи збору і обробки інформації із сукупності показників фінансового стану підприємства, визначення їхньої значимості і тенденцій розвитку; розрахунково-конструктивний метод – для визначення оптимального обсягу виробництва продукції підприємства; факторний аналіз – для визначення впливу факторів на фінансову діяльність підприємства; фінансові коефіцієнти – для обґрунтування зміни фінансового стану підприємства в залежності від різних факторів.

В якості джерел аналітичного матеріалу були використані нормативно-правові акти, дані статистичної та фінансової звітності ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий», роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, періодичні видання. Дослідження охоплюють період із 2020 по 2024 р.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел (38 найменувань) і додатків. Робота викладена на 86 сторінках комп'ютерного тексту, містить 40 таблиць, 1 рисунок і 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

1.1 Фінансова криза аграрного сектора економіки: причини і наслідки

Серед сфер матеріального виробництва значне місце належить аграрному сектору АПК, в якому сконцентровано близько третини основних виробничих фондів, виробляється понад третина ВВП та дві третини продуктів харчування.

Від АПК значною мірою залежить фінансова стабілізація економіки в цілому. Негативні явища будуть в економіці доти, доки не буде досягнуто фінансової стабілізації, завдяки якій відбувається нормальний процес відтворення, зростає продуктивність праці й оплата праці, утримується оптимальний дефіцит бюджету, забезпечується сталість національної грошової одиниці, активно використовується банківський кредит за невисоку плату.

Законом Верховної ради АПК визнано пріоритетною галуззю народного господарства. Однак таким він залишився тільки на папері. Фактично сільське господарство покинуте напризволяще. І в цьому чимала заслуга зарубіжних експертів. Галузь позбавлена прямих форм фінансової підтримки. Зроблено це на противагу світовому досвіду, де товаровиробнику державою надається фінансова підтримка, починаючи із застосування різних видів цін на сільськогосподарську продукцію і закінчуєчи субсидіями, прямим виділенням коштів із бюджету тощо /30, с.55/.

Отже, спад сільськогосподарського виробництва в Україні здебільшого відбувся через непродуману фінансову політику, лібералізацію цін, зростання плати за банківський кредит.

Сільське господарство є найбільш ризикованим сектором економіки, оскільки тут відтворювальний процес пов'язаний не тільки з виробничим процесом, а й з природно-кліматичними та біологічними факторами. Кожного року світове сільське господарство несе від різних природних

катаklіzmів захворювань та шкідників велиki збитки. Можна згадати лише недавні подiї з епідемією коров'ячого сказу в Європі. Не є винятком і Україна. В 2023 роцi через несприятливi умови загинуло майже 50% озимих, а в окремих пiдприємствах цей показник становив 100%. Тому фiнансовий захист виробникiв вiд втрат продукцiї через несприятливi природнi умови є особливо актуальним в умовах iх фiнансової нестабiльностi. Без такого захисту поступальний економiчний розвиток пiдприємств неможливий. Одним iз методiв управлiння ризиками є страхування i створення матерiальних резервiв, що дозволяє мiнiмiзувати фiнансовi втрати вiд негативних i непередбачуваних факторiв /34, с.46/.

Одними з причин, що стримують розвиток страхування в сiльському господарствi, є недосконала законодавча база, недостатня обiзнанiсть виробникiв з умовами страхування та iхня низька платоспроможнiсть. Крiм того, слiд вiзначити i певний психологiчний фактор – вiдносний консерватизм селян, недовiру нових власникiв до страхових компанiй та певну складнiсть в одержаннi страхових вiдшкодувань при настаннi страхових випадкiв.

У багатьох країнах проблемам захисту сiльського господарства вiд фiнансових втрат у результатi несприятливих погодних умов та iнших незалежних вiд виробника факторiв придiляють серйозну увагу. При цьому iснують рiзнi пiдходи до розв'язання цiєї проблеми, i держава може брати рiзну ступiнь участi у стабiлiзацiї розвитку сiльського господарства.

У США та країнах ЄС, де спостерiгається перевиробництво сiльськогосподарської продукцiї, держава придiляє особливу увагу стабiлiзацiї аграрного виробництва i пiдтримцi його ефективностi на вiдповiдному рiвнi. В першу чергу – це спрямована полiтика фiнансової пiдтримки власних виробникiв через пiльгове заставне кредитування i пiдтримку цiн. Так у США в 2022 роцi був прийнятий закон, який вiзначає розмiри бюджетних витрат на потреби сiльського господарства (в 2023 роцi на цi потреби заплановано майже 76 млрд.дол.). Проте український бюджет

нині не має достатніх коштів на фінансову допомогу сільському господарству в таких масштабах /34, с.47/.

Поряд з цим, сільськогосподарські товаровиробники широко використовують і страхування врожаю. Якщо проаналізувати досвід Польщі, яка є першим кандидатом до вступу в ЄС то даний сектор фінансових послуг у цій країні перебуває на підйомі, хоч він ще не відповідає стандартам розвинених європейських країн. Згідно з чинним законодавством про страхову діяльність у сільському господарстві Польщі визначено такі види обов'язкового страхування: страхування цивільної відповідальності пов'язаної з веденням господарства; страхування будинків і споруд від пожеж і стихійних лих. Але тут аграрії мають альтернативу страховим компаніям. У разі ухилення від обов'язкового страхування рільник сплачує обов'язкові платежі, які є порівняно не дуже високі: за відсутності полісу зі страхування цивільної відповідальності – 60 злотих.

Звичайно, сільгоспідприємства в Україні одночасно зі страхуванням ризиків у страхових компаніях можуть створювати і власні страхові резерви. Але ці резерви згідно з чинним законодавством повинні формуватися за рахунок прибутку після сплати усіх податків. Зважаючи на збитковість багатьох підприємств в Україні, це нині для більшості з них неможливе.

Падіння виробництва разом із діями економічних чинників зумовили різке зниження грошової одиниці. Темпи зростання споживчих цін на відміну від розвинених країн, випереджали темпи зростання ВВП. Такий стан можна пояснити специфічними особливостями економіки України /30, с.55/.

Відомо, що протягом багатьох років здійснювалося централізоване управління економікою при відсутності конкуренції, до того ж значна частина продуктів промисловості й харчування дотувалася. І тому поспішна лібералізація цін шокувала значну частину товаровиробників і споживачів продукції.

У період високої інфляції (2012-2013 рр.) шаленими темпами зростала грошова маса в обігу, була спроба штучно наповнити його грішми і ліквідувати брак власних обігових коштів підприємства. Фінансова криза при

цьому ще більше загострилася. При цьому зазначимо, що зростання грошової маси в обігу відбувалося при одночасному зниженні головного індикатора розвитку економіки – ВВП. У продовж дев'яти місяців 2020 року споживчі ціни зросли на 6,2%, а реальний ВВП, навпаки скоротився на 0,5%. За такої ситуації процес виробництва в АПК, як і в інших галузях народного господарства, відбувався у вкрай складних умовах і не лише тому, що АПК бракувало сучасної техніки, технологій, мінеральних добрив, корму для худоби і ін., а тому що фінансово – кредитний механізм не був підготовлений для роботи у нових умовах господарювання /30, с.55/.

Особливо це торкалося оподаткування, кредитування, ціноутворення. Спроба використати фінансовий механізм, який діяв у розвинутих європейських країнах закінчилася невдачею. Підприємства через це позбулися не лише значної частини прибутків, а й власних обігових коштів.

Із часом на базі різних форм власності почали активніше формуватися нові економічні відносини. В АПК було скасовано держзамовлення, припинено застосування фіксованих і закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію тощо. Замість цього почали використовувати, хоч і не завжди вдало, біржові і світові ціни. До цих радикальних змін сільське господарство не було готове, і тому перебудова економічних відносин на селі ще більше поглибила фінансову кризу, яка сьогодні повсюдно дається знаки /36, с.32/.

Протягом трьох останніх років сільське господарство перебуває у стані банкрутства. При цьому слід зауважити, що збитковими стали такі види продукції, які раніше були високоприбутковими. У 2023 році збиток на кожному центнері реалізованої держави свинини становив 245,22 грн, яловичини – 142,01 грн, молока і молочної продукції – 28,3 грн.

Вже на початку 20 століття Україна годувала хлібом цілий світ. Досить сказати, що лише східноєвропейські губернії України забезпечували понад 20% світового експорту. На жаль, сьогодні ситуація змінилася не на краще. Прибуток від реалізації зерна, яке є провідною культурою країни, різко зменшився. Вже в 2023 році проти 80-х років він зменшився в 2,6 рази.

Щодо виробництва тваринницької продукції, то вона упродовж останніх років була збитковою. Лише в 2023 році сума збитку досягла 3,2млрд.грн. Переважна більшість господарств (87,2%) закінчила рік зі збитками. Такий стан потребує вжиття радикальних заходів із боку уряду України /30, с.56/.

Фінансова політика у 2022 році і у наступні роки, на відміну від попередніх, коли вона мала дещо односторонній характер – зниження рівня інфляції, спрямоване на подолання спаду виробництва, на відновлення економічного зростання, яке досягатиметься за рахунок розвитку матеріальної сфери виробництва, в тому числі і сільськогосподарського, скорочення державних витрат, посилення контролю за фінансово-бюджетною та кредитно-грошовою діяльністю юридичних і фізичних осіб. При цьому важливо мати досконалій механізм мобілізації коштів до державного бюджету /30, с.59/.

Наповнення державного бюджету залежить від податкової системи. Саме вона вирішує двоєдине завдання – централізує кошти в бюджет і сприяє розвитку виробництва. Однак сьогодні податкова система не відповідає цим вимогам. Податковий тиск на товаровиробників не зменшується, для значної кількості підприємств податок став зашморгом.

У податковій системі України для сільськогосподарських товаровиробників введено спеціальний податковий режим. Він функціонує на загально-державному рівні з 1999 року і передбачає сплату фіксованого сільськогосподарського податку, а також специфічний механізм звільнення від сплати податку на додану вартість /32, с.63/.

Застосування фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП) є істотним кроком у системі вдосконалення оподаткування в сільському господарстві, спрямованої на спрощення оподаткування, зниження податкового тиску, стимулування кращого використання землі. ФСП належить до податків на основі вартості землі. Його механізм не пов'язаний із результатами діяльності товаровиробників, що характеризує його як нейтральний податок. Переход на сплату фіксованого сільськогосподарського податку можливий тільки з

дотриманням певних умов. До них належать критерії відповідності виду діяльності, виду виробляємої продукції та розміру відповідних доходів.

Відповідно до законодавства встановлено три варіанти бюджетного фінансування сільськогосподарських товаровиробників на основі звільнення від сплати ПДВ /32, с.66/.

Варіант1. Реалізація сільгосппродукції. У разі реалізації сільськогосподарськими товаровиробниками товарів, робіт, послуг власного виробництва різниця ПДВ, одержаного від реалізації названої продукції, і ПДВ, сплаченого постачальниками, не перераховується до бюджету, а залишається у сільськогосподарських товаровиробників для придбання матеріально-технічних ресурсів.

Варіант 2. Реалізація продукції, виготовленої у власних переробних цехах. При реалізації молока, молокопродуктів, птиці та іншої продукції, виготовленої у власних переробних цехах, суми одержаного ПДВ ідуть на підтримку власного виробництва продукції тваринництва і птахівництва.

Варіант3. Реалізація молока і м'яса в живій вазі переробним підприємствам. Передбачає виплату дотацій сільськогосподарським товаровиробникам переробним підприємствами у розмірі ПДВ від реалізації молока і молочної продукції, м'яса і м'ясної продукції, виготовлених із одержаної сировини.

На відміну від України, у Польщі спеціальний податковий режим для сільськогосподарських товаровиробників запроваджено у 2022 році рамковим федеральним законом у складі окремого розділу Податкового кодексу. Він передбачає сплату єдиного сільськогосподарського податку. Але у Польщі, на відміну від України, до відповідної групи доходів не входять доходи від надання послуг, пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом. Звільнення від сплати ПДВ в Україні значно знижує загальний рівень податкового навантаження в українських організаціях у порівнянні з польськими, де не передбачено аналогічного звільнення щодо ПДВ. У Польщі сільськогосподарські товаровиробники можуть скористатися відстрочкою зі сплати податків, як через сезонний характер сільськогосподарського виробництва, так і в результаті стихійного лиха та інших обставин. Проте

період, на який можна одержати відстрочку, значно менший (1-6 місяців), ніж в Україні (1-2 роки) /32, с.68/.

Але хоча ФСП спрощує порядок оподаткування підприємств, однак теж не враховує специфічних особливостей галузі.

В умовах фінансової кризи слід мати таку податкову систему, яка б стимулювала сільськогосподарське виробництво, а не гальмувала його. Останніми роками йде пошук оптимальної системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Є чимало пропозицій, серед яких і радикальні – відмовитись взагалі від податків із села, не оподатковувати його доти, доки господарства не вийдуть із кризи.

Потребує вдосконалення і податок на додану вартість. Досить послатися хоча б на те, що сільськогосподарські підприємства у першому півріччі мають доходів менше від фактичних витрат. До того ж вони в цей період сплачують ПДВ постачальникам більше, ніж одержують від реалізації своєї продукції. Виникає розрив між оплаченими і отриманими сумами ПДВ. Звідси подвійне фінансове навантаження. Є і інші негаразди. Відшкодування різниці ПДВ з бюджету робиться несвоєчасно. Окремі підприємства навмисно притримують перерахування ПДВ до бюджету і в такий спосіб податок трансформується у непередбачене джерело поповнення фінансових ресурсів. “Чужі” кошти певний час перебувають в обігу підприємства, воно по суті користується кредитом безкоштовно /30, с.61/.

Усе це свідчить про те, що ПДВ не враховує специфіки сільськогосподарського виробництва, поглиблює фінансовий розрив між надходженням і використанням коштів, створює умови для бартеризації розрахунків, зменшує надходження коштів до державного бюджету. ПДВ скоріше нагадує радянський податок з обороту. У Польщі, враховуючи вади ПДВ, які ведуть до “проїдання” обігових коштів, зменшили його з 20% до 15% .

Не менш серйозні ускладнення виникають і при обчисленні акцизного збору, який сплачують сільськогосподарські підприємства на високорентабельні і монопольні товари. Досвідом доведено, що всі разом узяті податки не створюють

такого податкового механізму, складові елементи якого чітко взаємодіяли між собою і сприяли стабілізації фінансів підприємств.

На думку вчених, слід закінчити експерименти з сільськогосподарськими підприємствами, які нічого крім погіршення фінансового стану, не дають і повернутися до системи, що діяла до 2010 року. Основна її перевага полягає в тому, що вона проста і доступна. Саме цього бракує нинішній системі оподаткування. Крім того, господарства сплачують податок виходячи з розміру чистого доходу і рівня рентабельності. Підприємства з рентабельністю до 15% податку не сплачують. При цьому прибутковий податок обчислюється залежно від рівня рентабельності у розмірі 0,3% за кожний відсоток рентабельності, але не більше як 25% оподаткованого чистого доходу /30, с.61/.

Відомо, що переважна більшість господарств збиткові. Отже, в разі дії дотеперішнього механізму оподаткування значна їх частина була б звільнена від сплати податку. Та головне не тільки в цьому. Головне, що при такій системі оподаткування результати господарської діяльності були б зовсім інші – переважна більшість підприємств, без сумніву, була б прибутковою.

Потребує вдосконалення і система оподаткування інших галузей народного господарства, яка б залишала підприємствам 60-65% прибутку.

Фінансова політика не може діяти ізольовано від грошово-кредитної політики, яку здійснює НБУ. Центральний банк виступає кредитором останньої інстанції для банків і кредитних установ, здійснює рефінансування тощо /32, с.66/.

Сільське господарство не є рівноправним партнером на кредитному ринку. Дуже складним для аграрного сектору економіки в ринкових умовах виявилися кредитні відносини. Попит сільськогосподарських товаровиробників на кредитні послуги не задоволяється повною мірою, якщо за короткостроковими кредитами потреба покривається десь на 50%, то за довгостроковими – лише на 2%. Основна причина – непомірна висока плата за користування кредитами і відсутність належної застави. Через погіршення економічного стану, пов'язаного зі зниженням цін на

сільськогосподарську продукцію у 2022 році, фінансовий стан сільськогосподарських підприємств суттєво ускладнився. Зростання цін у 2023 році відбулося при різкому зниженні виробництва зернових, що погіршило ситуацію. Якщо у 2022 році було 48,9% збиткових підприємств, то у 2023 році вже 53,8%, а сума збитків становила 2,3млрд.грн, що на 0,25млрд.грн перевищувало суму прибутків від діяльності всіх господарств сільського господарства, мисливства і лісового господарства /21, с.47/.

Фінансово-кредитний механізм розвитку підприємництва в аграрній сфері виробництва – це процес впливу на відтворюальні параметри галузі за рахунок орієнтації суб'єктів господарювання на досягнення спільних результатів.

Неабияке значення у формуванні фінансово-кредитного механізму належить державі. Оскільки однією з головних функцій держави є створення сприятливого економічного середовища, вона застосовує і відповідні економічні засоби впливу. До них належать: державні кредити, формування цін через систему доплат, компенсація інфляційних витрат, державне замовлення на продукцію.

За даними Мінагрополітики України, фінансування сільського господарства в середньому за 2013-2023 роки не перевищувало 2%державного бюджету. Основним джерелом фінансування інновацій для більшості підприємств були власні кошти (75%). За рахунок державного бюджету здійснювалися інноваційні заходи у підприємствах Мінагрополітики лише на 12,6% від 20 млн.грн /21, с.48/.

До важливих методів фінансової допомоги держави у розвитку підприємництва належить пільгове кредитування інноваційної діяльності підприємств. Вивчення досвіду організації кредитного обслуговування країн із розвиненою економікою довело, що всі вони створили специфічні умови для обслуговування аграрного сектора економіки. З метою кредитної підтримки аграрного сектору в цих країнах почали створювати державні системи кредитної підтримки шляхом різних форм кредитного обслуговування, підтримки цін і доходів. Наприклад, у Франції поширені види пільгових позик, які повертаються у разі досягнення підприємством

успіху, та позик із пільговими відсотками. У Німеччині підприємствам видають пільгові кредити при опануванні ними високотехнологічних виробництв. У Японії фінансова корпорація малого бізнесу на пільгових умовах надає довгострокові позики на розширення основного і обігового капіталів. Крім того, держава (під заставу майна підприємства) гарантує приватним банкам погашення кредитів, які вони надають підприємствам.

Сучасне і майбутнє соціально-економічних перетворень пов'язані з необхідністю подолання застарілих стереотипів та зміни на їхній основі підходів до формування суспільного строю. На першому місці з вирішуваних питань залишається удосконалення кредитно-фінансових відносин і подальший розвиток ефективних фінансових інститутів. Через специфіку аграрного сектору економіки кредит є визначальним чинником розвитку галузі. Саме від доступності кредитних ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників значною мірою залежить можливість нарощування обсягів виробництва і розвиток приватної ініціативи у жителів села. Проте високий рівень збитковості сільськогосподарського виробництва зробив аграрну сферу непривабливою для кредитування, оскільки ймовірність повернення кредитів низька, а рівень заборгованості сільськогосподарських товаровиробників у 2022 році перевищував 16 млрд. грн.

У Законі України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2021-2024 років передбачено напрями кредитного забезпечення сільського господарства. До таких складових відносять: визначення обсягів кредитів за рахунок державних ресурсів створення і розширення фінансово-кредитної інфраструктури та продовження практики спеціального кредитування з компенсацією ставки за кредитами за рахунок державного бюджету. Проте ще не повністю використано механізм часткової компенсації кредитів. Зокрема це відмова в наданні кредитів збитковим підприємствам, навіть за наявності застави, відсутність кредитної історії у позичальників-новостворених підприємств і високі заставні вимоги до забезпечення кредитів /20, с.7/.

У відповідності з Положенням НБУ про порядок дотримання використання резервів комерційними банками зі змінами і доповненнями, внесеними у жовтні 2021 року, більшість сільськогосподарських товаровиробників належать до категорії субстандартного і сумнівного ризиків. Для забезпечення кредиту вони повинні заставити ліквідне майно. Найпоширенішими об'єктами застави є велика рогата худоба і майбутній урожай. Розмір застави щодо суми кредиту становить 3:1. Збиткові підприємства належать до категорії безнадійного ризику і до кредитування не належать /18, с.84/.

До особливостей кредитування на 2022-2023 роки слід віднести зміни у цільовому призначенні кредитів. Зокрема запропоновано конкретні засади відбору сільськогосподарських товаровиробників. Переваги надавалися тим підприємствам, які дотримувалися певних умов, а саме: укладали найвигідніші угоди з найменшою відсотковою платою за кредит, не мали заборгованості з виплати зарплати перед державою та Пенсійним фондом, залучали кредити на короткий термін (до 6 міс.) і страхували врожай сільськогосподарських культур від стихії тощо. Для інших підприємств АПК кредити видавалися тільки на закупівлю сільськогосподарської продукції безпосередньо у її товаровиробників. Такий підхід сприяв ефективному використанню коштів і безпосередній підтримці товаровиробників.

Розвиток економіки характеризується і показником структури формування капіталу за рахунок залучення коштів. Так, у співвідношенні між короткостроковим і довгостроковим кредитуванням за останні 5 років спостерігається тенденція до зростання питомої ваги довгострокового кредитування. В умовах стабілізації економіки і переходу її від кризи до піднесення зростає потреба в довгостроковому кредитуванні. Для аграрного сектору необхідні банківські кредити як мінімум на 5-7 років. Банківські установи мають вільні кошти, але не можуть їх розмістити за тими відсотковими ставками, які вони пропонують /21, с.51/.

Часткове розв'язання проблем довгострокового кредитування стало можливим із запровадженням фінансового лізингу на закупівлю

сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Привабливість лізингових операцій для комерційних банків пов'язана з наявністю реального забезпечення завдяки механізму застави об'єктів лізингу. За час створення державного лізингового фонду (2018-2023рр) сільськогосподарські товаровиробники та інші структури, які надають агротехнологічні послуги, придбали через нього 11,1 тис.од. техніки вітчизняного виробництва, зокрема 4000 тракторів, 500 одиниць кормо- та бурякозбиральної техніки на загальну суму 750 млн. грн.

Державним бюджетом на 2024 рік було передбачено фінансування цільових програм обсягом 160 млн. грн., із метою забезпечення поставки сільськогосподарської техніки на умовах фінансового лізингу й поетапного її оновлення.

Водночас є низка проблем, які стримують подальший розвиток лізингу в АПК і потребують негайного розв'язання. Господарства станом на 01.01.2024 заборгували 11,3 млн. грн.

Високі відсоткові ставки є гальмом не лише для розвитку економіки, а й банківської системи, тому зростання ВВП є однією з умов зниження ставок за кредити.

Не зважаючи на зростання обсягів кредитування, актуальною проблемою для підприємницьких структур залишається процедура отримання банківського кредиту і високі вимоги до застави. Особливо це стосується фермерів та дрібних сільгospвиробників. Велика кількість необхідних документів і тривалий період їхнього розгляду часто є однією з причин низької ефективності кредитування сільськогосподарських підприємницьких структур.

За кордоном умови роботи сільськогосподарського товаровиробника значно кращі. Скажімо, кредити віддають під 5-6%, і така кредитна політика діє не тільки з березня до вересня (коли ціни на зерно найнижчі), а кошти видаються на 10-20 років. У нас же здебільшого здійснюється сезонне кредитування і кредити видають під 25-28% річних /21, с.53/.

Подальший розвиток аграрного сектору через розвиток підприємницьких структур значною мірою залежатиме від доступу підприємств до кредитних ресурсів. Проблема полягає в тому, що багато новостворених підприємницьких

формувань не мають ні кредитної історії, ні майна під заставу. Майно і земля переважно орендовані, і, як результат, - відмова у наданні кредиту.

У системі механізмів кредитування важливе значення має страхування застави і забезпечення її недоторканості. Проте послуги страхових компаній досить дорогі, а механізм недоторканості застави ще не відпрацьований.

Питання кредитування підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки може вирішуватися через удосконалення механізму кредитування і створення системи кредитних кооперативів, спілок, банків.

Аналіз фінансового ринку дає можливість зробити висновки про умови надання кредитів. Вони можуть бути такими: невеликий обсяг кредитного продукту, гнучкість умов кредитування, зменшення часу на оформлення, розширення застави і скорочення співвідношень кредит-застава, консультативне супроводження кредиту.

Треба зазначити, що на відміну від України, у більшості країн держава бере активну участь у фінансуванні і кредитуванні сільськогосподарської діяльності шляхом державного регулювання цін, встановлення пільгового оподаткування, надання державних пільгових кредитів і субсидій тощо.

Наприклад, у США поширена практика виділення урядом дотаційних та позичкових ресурсів для забезпечення інтенсивного ведення сільськогосподарського виробництва, внаслідок чого відбувається зростання капіталу, валового доходу та прибутків фермерських господарств. Зокрема, на підтримку фермерів із федерального бюджету США виділялося: 1960 року – 1,2 млрд.дол.; 1970 – 6,5млрд.дол., 1980 – майже 3млрд.дол., що в свою чергу дало змогу збільшити валовий доход від 33 до 169млрд.дол /23, с.72/.

У Чеській Республіці запроваджено експортне субсидування сільськогосподарської продукції. Щоб отримати експортну субвенцію від Державного фонду ринкової регуляції, між експортерами відбувається відкритий конкурс на право отримання експортних субвенцій щодо певної квоти продукції. Виробники подають до ради ДФРР свої пропозиції на обсяги експорту і бажаний

рівень субвенцій. Рада приймає рішення, віддаючи пріоритет пропозиціям із найменшим очікуваним рівнем субвенційних доплат.

У Японії за рахунок бюджетних субсидій провадиться значна частина меліоративних робіт(близько 80%). В Австрії Міністерство сільського і лісового господарства здійснює субсидування експорту зерна, м'яса і м'ясопродуктів. У Данії передбачено надання державних гарантій фермерам на їхні позички та пільгові кредити молодим фермерам, що купили власне господарство.

Таким чином, для забезпечення стабільного розвитку сільського господарства необхідно в комплексі здійснювати наступні заходи:

- забезпечити державну підтримку сільського господарства, в першу чергу щодо організації надійного страхування виробників від фінансових втрат через несприятливі природно-кліматичні фактори;
- створити державні резервні запаси сільськогосподарської продукції для гарантування продовольчої безпеки на достатньому рівні;
- розвивати ринок страхових послуг і біржову торгівлю з використанням ф'ючерсів, опціонів та інших фінансових інструментів;
- розширити зони гарантованого землеробства, вдосконалити технології виробництва;
- створити на законодавчому рівні умови для формування сільськогосподарськими підприємствами власних страхових резервів;
- вдосконалити систему кредитування товаровиробників шляхом продовження термінів погашення кредитів для поповнення оборотних коштів до 1,5-2 років /23, с.73/.

Забезпечення стабільного розвитку сільського господарства України має стати одним з основних заходів, спрямованих на підвищення його ефективності і конкурентоспроможності, що має важливе значення для зменшення негативних наслідків для економіки при вступі нашої держави до світової організації торгівлі і є обов'язковою умовою інтеграції України до Європейського Союзу.

1.2 Методичні основи дослідження фінансового стану та інвестиційної привабливості сільгоспідприємства

Стійка діяльність підприємства залежить як від внутрішніх можливостей ефективно використовувати всі наявні в його розпорядженні резерви, так і від зовнішніх умов, до яких належать податкова (кредитна, цінова) політика держави та ринкова кон'юнктура. Тому інформаційною базою аналізу фінансового стану мають виступати звітні дані підприємства, деякі задані економічні параметри (податкова ставка тощо) і зовнішні умови його діяльності, які варіантно змінюються і які необхідно враховувати при аналітичних оцінках і прийнятті управлінських рішень /22, с.104/.

Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежатиме від того, наскільки швидко й правильно воно орієнтуватиметься у вирі ринкових відносин, наскільки точно й безпомилково вибратиме собі ділових партнерів. Аналіз фінансового стану набуває при цьому особливої важливості й необхідності.

Під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. У ньому, як у дзеркалі, знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства, в тому числі роботи з управління фінансовими ресурсами, тобто фінансової роботи. Бо для отримання доходу, прибутку підприємство повинне на належному рівні, з найменшими витратами організовувати виробництво, збут продукції, раціонально використовувати наявні власні і позичкові ресурси, ті ресурси, які воно одержує, реалізуючи новостворену вартість.

Найбільш зrimо фінансовий стан підприємства визначається такими елементами його економічної діяльності: 1) прибутковість (рентабельність) роботи підприємства; 2) оптимальність з точки зору економічного становища підприємства розподілу прибутку, що залишається у його розпорядженні після сплати податків і обов'язкових відрахувань; 3) наявність власних

фінансових ресурсів не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; 4) раціональне розміщення основних і оборотних коштів, перш за все недопущення відволікання грошей у запаси непотрібного підприємству устаткування, яке довгий час не монтується і не використовується, понаднормативні запаси товарно-матеріальних цінностей, витрат виробництва, у джерел фінансування, інші позапланові і непродуктивні витрати; 5) платоспроможність; 6) ліквідність. Якщо підприємство досягає у цих напрямків необхідних параметрів, то фінансовий стан такого підприємства стає стійким. Під ліквідністю підприємства розуміється його здатність розраховуватись за своїми фінансовими зобов'язаннями за рахунок наявних активів, що можуть бути використані для погашення боргів. До таких активів належать ті елементи оборотних засобів (і деякі основних), які можна порівняно швидко і легко реалізувати, а також залишки готової продукції на складах, джерел фінансування, цінні папери, кошти на банківських рахунках. Платоспроможність – здатність підприємства сплачувати кошти за своїми зобов'язаннями, що вже настали і потребують негайного погашення, за рахунок наявних грошей на банківських рахунках або у готівці /19, с.138/.

Для того, щоб підтримувати підприємство у платоспроможному стані, фінансова служба повинна дбати про те, щоб його чисто грошові активи відповідали потребам щоденних платежів.

Слід зазначити, що для підтримання фінансової стійкості підприємства необхідно використовувати фінансову стратегію. Поняття «стратегія» означає розробку конкретних завдань і альтернативних шляхів їх реалізації, сукупність яких дає змогу досягти поставленої мети. Серед стратегічних цілей підприємства необхідно визначити напрями його діяльності на перспективу: вдосконалення якості своєї продукції, досягнення ефективності виробництва за найменших витрат, забезпечення результативності технологій, зниження собівартості і забезпечення достатнього рівня рентабельності.

Німецький вчений Д.Чадлер вважає, що стратегія – це визначення основних довгострокових завдань і мети підприємства, прийняття курсу дій і розподіл ресурсів, необхідних для досягнення поставленої мети.

Американські економісти Р. Кларк, Б. Вільсон, Р.Дайс дають широке визначення фінансової стратегії і пов'язують її з фінансовою політикою і плануванням /26, с.328/.

На сучасному етапі основною з проблем в управлінні для керівників підприємства є необхідність приймати рішення в умовах нестабільності.

У сучасних економічних умовах при проведенні стратегічного менеджменту на підприємстві необхідно створювати гнучку внутрішню структуру управління підприємством, навчити управлінський персонал майбутніх дій при здійсненні тієї чи іншої стратегії; для протидії впливу зовнішнього середовища слід приймати стратегічні рішення з такою швидкістю, з якою виникають зміни у зовнішньому середовищі; важливо правильно вибрати метод реалізації тих чи інших стратегічних рішень.

При прийнятті стратегічного рішення необхідно враховувати таке:

- сумісність стратегії з можливостями підприємства;
- наявність ресурсів для здійснення стратегії та доцільність їх використання;
- ступінь ризику.

Стратегія підприємства повинна бути спрямована на розподіл фінансових ресурсів, які надходять у його розпорядження або є у нього з метою досягнення високих результатів своєї діяльності і забезпечення фінансової стійкості /26, с.330/.

Серед сучасних проблем розвитку економіки до першочергових належить визначення інвестиційної привабливості підприємств. Інвестиційна привабливість підприємства – це рівень задоволення фінансових, торговельних, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора стосовно інвестування конкретного підприємства.

Характерна риса успішного інвестування – обов'язкова присутність подвійного ефекту: позитивних наслідків, як для суб'єкта (інвестора), так і

для об'єкта (реципієнта). Тому інвестиційна привабливість має розглядатись не тільки як фінансово-економічний показник, а й як модель кількісних та якісних показників-оцінок, як зовнішнього, так і внутрішнього стану.

Інвестиційна привабливість конкретного підприємства може визначатися чи оцінюватися значеннями відносних показників: оцінки майнового стану інвестованого об'єкту; оцінки фінансової стійкості інвестованого об'єкту; оцінки прибутковості інвестованого об'єкту; оцінки ділової активності інвестованого об'єкту; оцінки ринкової активності інвестованого об'єкту /35, с.72/.

Інвестиційно привабливими вважаються підприємства, що перебувають в процесі зростання. З цією метою аналізуються і оцінюються показники динаміки за кілька останніх років: обсяг продукції, загальна сума активів, величина власного капіталу і прибутку. За темпами змін цих показників можна зробити конкретний висновок щодо стадії життєвого циклу фірми.

Під час дослідження інвестиційної привабливості потенційні і реальні інвестори прагнуть отримати певні правові гарантії, пов'язані з реалізацією певного інвестиційного проекту, вивчити умови його реалізації, а також отримати інформацію про можливі наслідки впровадження проекту /17, с.37/.

Стійкий фінансовий стан формується в процесі економічної діяльності підприємства. Визначення його на ту чи іншу дату допомагає відповісти на питання, наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передував цій даті, як воно використовувало майно, яка структура цього майна, на скільки раціонально воно поєднувало власні і позичкові кошти фінансування, яка віддача виробничого потенціалу.

Метою оцінки фінансового аналізу є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і змінення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства, виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний ще й тому, що доходність підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежить від його

платоспроможності. Показники фінансового стану повинні бути такими, щоб всі, хто пов'язаний із підприємством економічними взаємовідносинами, могли отримати відповідь на питання, на скільки надійне підприємство як партнер, а отже, ухвалити рішення про економічну доцільність продовження цих відносин /18, с.85/.

Значний практичний інтерес має вирішення питання про кількісні характеристики фінансового стану підприємства, іншими словами, при яких саме показниках фінансовий стан підприємства можна вважати стійким. Ця проблема в 2020 році ще не стала об'єктом грунтового аналізу. Зустрічалося лише твердження, що «фінансовий стан підприємства можна вважати стійким, якщо воно покриває власними оборотними засобами не менш як 50% фінансових ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності, ефективно і цілеспрямовано використовує фінансові ресурси, дотримується фінансової, кредитної і розрахункової дисципліни, тобто платоспроможне...». У підприємства, що має низький рівень фінансової стійкості, спостерігається спад ділової активності, рентабельності й віддачі наявних активів.

Перші розроблені і затверджені в Україні нормативно-рекомендаційні документи для надання методичної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності – «Методика проведення поглиблена аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій» (2017р.) та « Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій» (2018р.) – не дають фінансистам інструменту оптимального управління фінансами підприємств, а лише підтверджують необхідність пошуку такого інструменту. При використанні ж досвіду інших країн світу виникають чималі труднощі.

По-перше, під час розрахунку відносних коефіцієнтів у зарубіжних країнах не дотримуються єдиної системи. Наприклад, у США публікують частіше за все 10-15, у Японії – 12-40 показників. Зокрема, у Великобританії Комітетом по узагальненню практики аудиту розроблено посібники, які містять перелік кредитних показників для оцінки можливого банкрутства підприємства. Ці показники виділені в дві групи /23, с.76/.

До першої групи належать такі несприятливі критерії й показники, внаслідок яких можливі появі в недалекому майбутньому значних фінансових труднощів, у тому числі й вірогідне банкрутство.

Серед таких показників виділені:

- Істотні витрати в основній виробничій діяльності, що часто повторюються;
- Перевищення деякого критичного рівня простроченої кредитної заборгованості;
- Низькі значення коефіцієнтів ліквідності;
- Дефіцит обігових коштів;
- Зростаюча до небезпечних меж частина позикових коштів у загальному обсязі їх джерел;
- Невиконання зобов'язань перед кредиторами і акціонерами щодо своєчасного повернення позик, виплат процентів і дивідендів;
- Наявність наднормативних виробничих запасів залежалих товарів;
- Погіршення відносин з установами банківської сфери;
- Використання нових джерел фінансових ресурсів на відносно невигідних умовах /27, с.57/.

До другої групи включені такі несприятливі критерії й показники, на підставі яких поточний фінансовий стан розглядається як критичний. Разом з тим вони свідчать, що за певних умов або ж внаслідок невживання чи несвоєчасного вжиття необхідних засобів ситуація може різко погіршитись. До таких критеріїв й показників віднесені: звільнення ключових співробітників апарату управління; порушення ритмічності виробничо-технологічного процесу; надмірна залежність підприємства від будь-якого одного конкретного проекту, типу устаткування, виду активів; участь підприємства в судових розглядах з непередбаченим результатом; недооцінка необхідності постійного технічного й технологічного оновлення виробництва; неефективні довгострокові угоди; політичний ризик /27, с.58/.

Звичайно, наведені показники й критерії певною мірою умовні, не всі з них мають кількісні вирази, та й значення їх для оцінки й аналізу фінансового стану

підприємства різне. Однак розгляд їх у комплексі з урахуванням можливих й негативних тенденцій їх розвитку може створити необхідну базу для складання фінансовим менеджером прогнозу щодо змін фінансового стану підприємства. Використовуючи значний практичний досвід оцінки фінансового стану підприємства зарубіжних розвинутих країн, в Україні прийнята слідуюча система показників фінансової стійкості: коефіцієнт автономії (незалежності), коефіцієнт фінансового лівериджу (інвестування), коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт забезпечення підприємства /22, с.105/.

Коефіцієнт автономії (незалежності) є найбільш важливішим показником, який відображає частку власних засобів в вартості майна підприємства. Цей коефіцієнт характеризує незалежність фінансового стану підприємства від зовнішніх джерел. Критичне значення $K_{авт} = 0,5$.

Коефіцієнт фінансової стабільності ($K_{ф.с.}$) визначається як відношення власних джерел фінансових ресурсів до суми позикових коштів. Цей коефіцієнт повинен бути більше одиниці. Якщо ($K_{ф.с.}$) менше одиниці, то потрібно з'ясувати причини фінансової стабільності (падіння виручки, зменшення прибутку, необґрунтоване збільшення матеріальних запасів тощо).

Важливе значення у процесі аналізу джерел фінансових ресурсів має показник фінансового лівериджу (інвестування), який характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань і визначається як відношення довгострокових зобов'язань до джерел власних коштів.

Для вирішення питання щодо забезпечення підприємства власними коштами розраховується коефіцієнт забезпечення власними коштами ($K_{з.к.}$) і визначається як відношення різниці між обсягами джерел власних та прирівняних до них коштів і фактичною вартістю основних засобів та інших поза оборотних активів до фактичної вартості оборотних коштів. Значення $K_{з.к.}$ повинно бути більше 0,1 /25, с.325/.

Розрахунок показників фінансової стійкості здійснюється на основі аналізу структури активів підприємства та джерел його фінансових ресурсів. Для оцінки фінансової стійкості визначають показник – темп зростання реальних активів за формулою:

$$A_{\text{тз}} = \frac{B_1 + З_1 + Д_1}{B_0 + З_0 + До} - 1, \quad (1.1)$$

де B_1, B_0 – вартість основних засобів і вкладень без урахування зносу торгової націнки по нереалізованим товарам, нематеріальних активів, використаного прибутку та капітальні вкладення;

$З_1, З_0$ – запаси і витрати;

$Д_1, До$ – грошові засоби та інші активи без врахування позикових коштів.

Зростання реальних активів свідчить про поліпшення фінансової стійкості.

Оцінку стану фінансової стійкості підприємства можна провести за допомогою коефіцієнта співвідношення кредиторської заборгованості ($K_{\text{кд}}$). Якщо значення ($K_{\text{кд}}$) знаходиться в межах від 1,01 до 1,2 – то це свідчить про незначне погіршення фінансової стійкості підприємства; від 1,41 і вище – нестійкий фінансовий стан підприємства.

Як було зазначено вище фінансова стійкість підприємства багато в чому залежить від його платоспроможності і кредитоспроможності.

Як відомо, платоспроможність підприємства визначається його можливістю і спроможністю своєчасно і цілком виконувати платіжні зобов'язання, що випливають із торгових, кредитних і інших операцій грошового характеру. Платоспроможність впливає на форми та умови комерційних справ, у тому числі на можливість отримання кредиту.

Для оцінки платоспроможності підприємства проводиться аналіз ліквідності балансу та розраховуються фінансові коефіцієнти ліквідності. Ліквідність відображає спроможність підприємства в будь-який момент чинити необхідні витрати. Ліквідні активи в зв'язку з швидкості перетворення в кошти розділяють на такі групи:

- високоліквідні активи – кошти підприємств і короткострокові фінансові вкладення;
- швидкореалізуємі активи – джерела фінансування;
- інші ліквідні активи – запаси, витрати, готова продукція, товари.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{\text{ав}}$) характеризує як швидко короткострокові зобов'язання можуть бути погашені високоліквідними активами. Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{\text{пг}}$) характеризує можливість погашення короткострокових зобов'язань за рахунок високоліквідних та швидкореалізуемых активів. Коефіцієнт загальної ліквідності

(K_{st}) характеризує наскільки обсяг короткострокових зобов'язань і розрахунків може погасити за рахунок усіх ліквідних активів /15, с.22/.

Для визначення фінансової стійкості позичальника (під час надання кредиту) використовують показники:

1. коефіцієнт маневреності власних коштів (K_m) характеризує ступінь мобільності використання власних коштів. Оптимальне теоретичне значення показника K_m – не менш 0,5.
2. Коефіцієнт незалежності (K_n) показує частоту власних коштів в валюті балансу. Оптимальне теоретичне значення показника – не менш 0,6.
3. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів (K_{zz}) характеризує ступінь фінансового ризику. Оптимальне теоретичне значення показника – не більше ніж 1,0.

Як вже зазначалося вище, у підприємства, що має низький рівень фінансової стійкості, спостерігається спад ділової активності, рентабельності й віддачі наявних активів. Тому, під час визначення фінансової стійкості підприємств доцільно визначати показники ефективності використання активів, рентабельності та ділової активності /26, с.225/.

Для визначення ефективності використання активів розраховують показники:

- Коефіцієнт віддачі усіх активів – як відношення виручки від реакції до вартості активів (K_{va});
- Коефіцієнт віддачі основного номіналу – як відношення виручки від реалізації до вартості основних засобів (K_{vk});
- Коефіцієнт обігу текучих активів – як відношення грошових коштів до виручки від реалізації (K_{ta}).

Коефіцієнт рентабельності характеризують прибутковість діяльності підприємства. Їх розраховують як відношення балансового прибутку до різних джерел засобів. Коефіцієнт рентабельності продажу визначає, скільки чистого прибутку отримано з 1 гривні виручки підприємства. Нормативне значення даного показника відрізняється по галузях, видам виробництва. Тому для оцінки рентабельності просліджують динаміку показників за ряд періодів. Ріст рентабельності свідчить про

збільшення прибутковості, посилення фінансового благополуччя. Рентабельність основної діяльності визначає, скільки чистого прибутку отримано з 1 гривні витрат на виробництво. При ефективній організації останнього даний показник повинен рости. Рентабельність власного капіталу – це відношення чистого прибутку до середньої величини власного капіталу. Рентабельність всього капіталу – це відношення балансового прибутку до всієї вартості активів. Рентабельність перманентного капіталу – це відношення балансового прибутку до підсумку 1 розділу пасиву балансу.

Показники ділової активності характеризують, наскільки ефективно підприємство використовує свої засоби. Серед цих показників найбільш розповсюдженими є:

- Загальний коефіцієнт оборотності відображає ефективність використання всіх наявних в розпорядженні засобів незалежно від джерел;
- Коефіцієнт обігу запасів – визначається діленням виручки від реалізації продукції до підсумку 2 розділу активу балансу;
- Обіговість оборотних засобів показує, впродовж якого періоду здійснюється новий цикл виробництва і обігу;
- Коефіцієнт оборотності джерел фінансування показує за скільки днів в середньому здійснюється один цикл збути продукції;
- Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує, наскільки швидко здійснюється споживчий цикл взаєморозрахунків з постачальниками;

Можливість розширення виробництва без залучення позикових коштів характеризують чисті ліквідні активи, що являють собою оборотні засоби без товарно-матеріальних цінностей за мінусом поточних зобов'язань /25, с.429/.

Сукупність запропонованих показників є достатньою щоб дати комплексне уявлення про фінансовий стан та інвестиційну привабливість підприємства.

Висновки до розділу 1

У першому розділі, було проаналізовано фінансову кризу сектора економіки. Сільське господарство є найбільш ризикованим галуззю економіки, оскільки тут відтворювальний процес пов'язаний не тільки з

виробничим процесом, а й з природно-кліматичними та біологічними факторами. У багатьох країнах проблемам захисту сільського господарства від фінансових втрат у результаті несприятливих погодних умов та інших незалежних від виробника факторів приділяють серйозну увагу. При цьому існують різні підходи до розв'язання цієї проблеми, і держава може брати різну ступінь участі у стабілізації розвитку сільського господарства.

Виявлені основи дослідження фінансового стану та інвестиційної привабливості сільгоспідприємства. Стійка діяльність підприємства залежить як від внутрішніх можливостей ефективно використовувати всі наявні в його розпорядженні резерви, так і від зовнішніх умов, до яких належать податкова політика держави та ринкова кон'юнктура. Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежатиме від того, наскільки швидко й правильно воно орієнтуватиметься у вирі ринкових відносин, наскільки точно й безпомилково вибратимиме собі ділових партнерів. Під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Для того, щоб підтримувати підприємство у платоспроможному стані, фінансова служба повинна дбати про те, щоб його чисто грошові активи відповідали потребам щоденних платежів.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Характеристика господарства та його ресурсний потенціал

Господарство ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» розташоване в Запорізькій області. ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» було створено в результаті реорганізації сільськогосподарського виробництва «Зодчий» в 2022 році. На всіх етапах діяльності залучалися кредити банків, внески і пай членів товариства. Розглянемо як змінювалися показники розміру господарства за період 2020-2024 р.р. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1
Аналіз показників розміру ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий»
за період 2020-2024 р.р.

Показники	Роки					ТОВ «Пет- рів- ське»	2024 р. в % до 2020 р.	
	2020	2021	2022	2023	2024		2020	«Пет- рів- ське»
Валова продукція сільського господарства в співставних цінах, тис. грн	8622,4	7939,5	6389,1	4082	5025	3085	58,3	162,8
Загальна земельна площа, га	5104	5104	5104	7047	6102	2464	119,6	в 2,5 р.
в т.ч. сільськогосподарські угіддя, га	4714	4714	4714	6657	5712	1560	121,2	в 3,6 р.
з них рілля, га	3855	3855	3855	5831	5135	1285	133,2	в 3,9 р.
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	1981,2	2108,5	2148,7	2123,2	1822,5	1626,5	91,9	112,1
в т.ч. сільськогосподарського призначення	1620,6	1725,2	1772,4	1800,6	1666,7	1348,9	102,8	123,6

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис.грн.	6003	7439	5634	4264	3836, 5	3002	63,9	127,8
Чистий прибуток, тис.грн.	-1824	24	5788	5979	-1507	156	82,6	-
Чисельність працівників, чол..	493	487	478	426	385	278	78,1	138,5
Поголів'я тварин, ум.гол.	1784	1764	1664	1089	549	398	30,8	-

Як свідчать дані таблиці 2.1 в 2024 році у порівнянні з 2020 роком вартість валової продукції зменшилась на 3597,4 тис.грн., тобто 41,7% у зв'язку зі зменшенням урожайності основних культур. Загальна земельна площа зросла на 19,6%, а площа сільськогосподарських угідь на 21,2%, площа ріллі зросла в 3,9 рази завдяки оренді землі та розкорчовуванню пасовищ. Середньорічна вартість основних виробничих фондів зменшилась на 1587 тис.грн. (8,1%). Це пов'язано з моральним та фізичним зносом фондів. Вартість оборотних засобів зменшилась на 2166,5 тис.грн., тобто 36,1% у зв'язку зі зменшенням виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції і вільних коштів. Як в 2020 так і в 2024 році підприємство отримало збиток у розмірі 1824 тис.грн. і 1507 тис.грн. відповідно. Чисельність робітників зменшилась на 22% у зв'язку зі скороченням штатних робітників та звільненням за власним бажанням. Поголів'я тварин зменшилось на 1235 ум.гол. або 69,2% і на 2024 рік до їх складу входила тільки ВРХ., свиней і птицю було забито і реалізовано на м'ясо.

Розглянемо яку спеціалізацію має підприємство (рис.2.1).

З графіку 2.1 можна відмітити, що підприємство має зернову спеціалізацію з розвинутим виробництвом соняшнику, який в структурі грошових надходжень займає 24,9%. При цьому рівень спеціалізації дуже низький ($K_{sp} = 0,18$). Також додатково розвинені виробництво зерна (18,9%)

та промислова переробка (15,3%), адже на підприємстві є своя пекарня та молокозавод. Якщо в 2020-2023 роках виручка від реалізації зернових перевищувала цей показник по соняшнику, то в 2024 році за рахунок розширення площ під посівом соняшнику та підвищення виробництва , виручка від реалізації соняшника зросла до 2483 тис.грн., що в три рази більше ніж по зерну.

Розглянемо як змінювалась забезпеченість підприємства фондами протягом останніх п'яти років і наскільки ефективно вони використовувались (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Забезпеченість ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» основними і оборотними фондами та ефективність їх використання за період 2020 - 2024 р.р.

Показники	Роки					2024 р. в % до 2020 р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Вартість валової продукції в спів ставних цінах, тис.грн.	8622,4	7939,5	6389,1	4082	5025	58,3
Вартість основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення, тис.грн.	16206	17252	17724	18006	16667	102,8
Площа сільськогосподарських угідь, га	4714	4714	4714	6657	5712	121,2
Середня чисельність працівників, чол..	493	487	478	426	385	78,1
Фондовіддача, грн..	0,53	0,46	0,36	0,24	0,28	52,8
Фондомісткість, грн..	1,87	2,17	2,77	4,12	3,63	194,1
Фондоозброєність, грн./чол.	32872	35425	37079	39451	47338	144
Фондозабезпеченість, грн./га	3438	3660	3760	2525	3191	92,8
Виручка від реалізації, тис.грн.	3887	3730	3958	3108	5040	129,7
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис.грн.	6003	7439	5634	4264	3836,5	63,9
Коефіцієнт оборотності	0,65	0,5	0,7	0,73	1,31	в 2 р.
Тривалість 1 обороту, днів	562	730	521	500	279	49,6

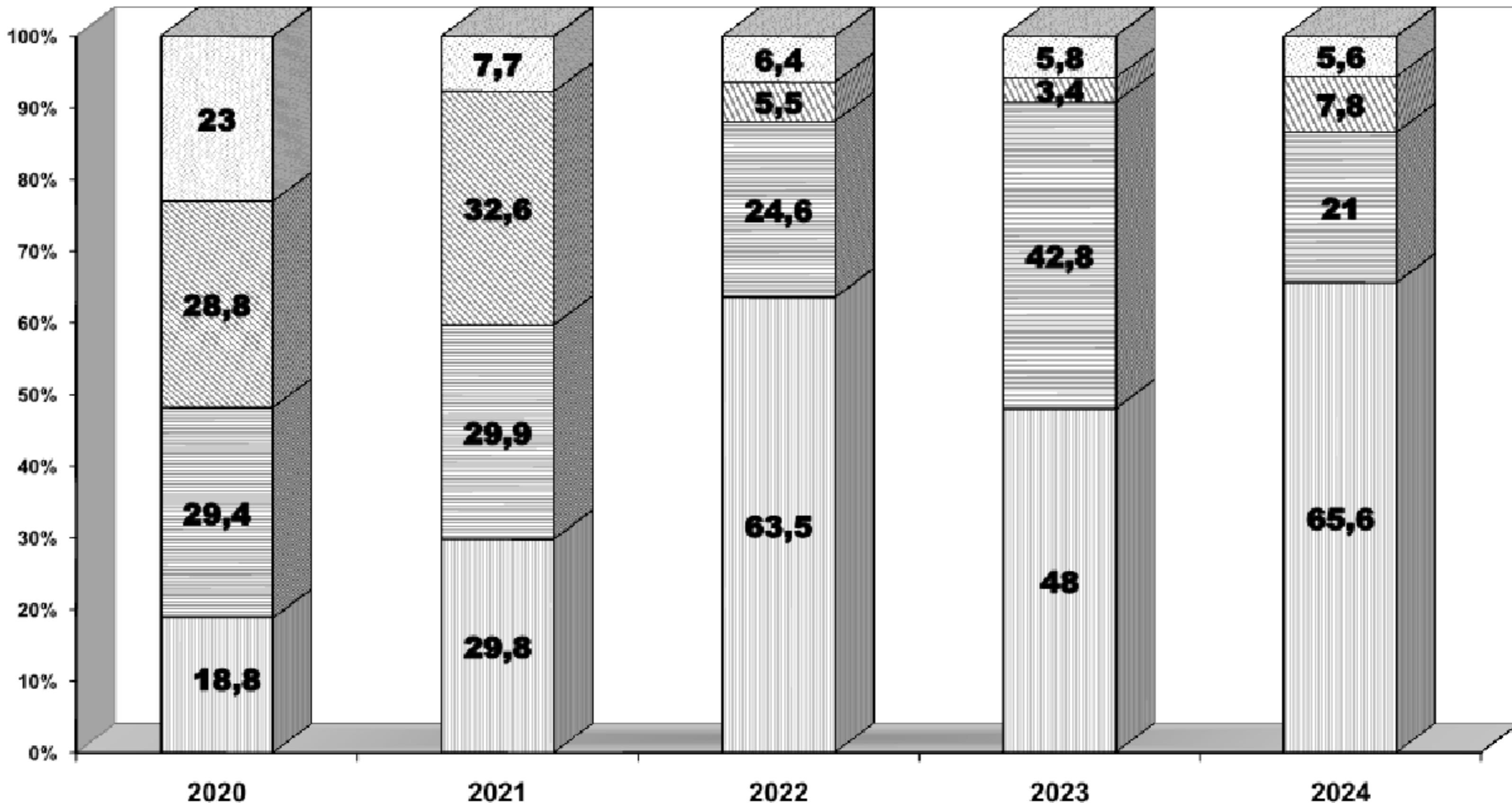

Рис. 2.1- Структура товарної продукції за період 2020-2024 р.р.

■ Рослинництво ■ Тваринництво ■ Промислова продукція ■ Роботи та послуги на сторону

З даних таблиці 2.2 бачимо, що господарство не досить забезпечене основними фондами: показник фондозабезпеченості в 2024 році зменшився 7,2% у порівнянні з 2020 роком. Зменшення вартості валової продукції призвело до зменшення фондовіддачі на 47,2%. А от показник фондомісткості склав 3,63 грн., що на 94,1% більше ніж в 2020 році. Фондоозброєність теж зросла на 14456 грн. або 44% в порівнянні з 2020 роком. Зростання цих показників відбулось за рахунок підвищення вартості основних фондів на 461 тис грн. (2,8%).

А от середньорічна вартість оборотних засобів зменшилась на 36,1%, що склало 2166,5 тис. грн., завдяки зменшенню залишків готової продукції, незавершеного виробництва та вільних коштів в касі. Оскільки коефіцієнт оборотності зрос в 2 рази, а тривалість одного обороту при цьому зменшилась 50,4%, то це свідчить про ефективне використання господарством у звітному році оборотних коштів.

Таблиця 2.3

Забезпечення ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» трудовими ресурсами та ефективність їх використання за період 2020-2024 р.р.

Показники	Роки					2024 р. в % до 2020 р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Середньорічна чисельність працівників, чол.	493	487	478	426	385	78,1
Витрати праці, тис.люд.год.	1033	938	809	874	598	57,9
Відпрацьовано люд.-днів 1 робітником за рік	299	275	242	293	201	67,2
Відпрацьовано люд.-годин 1 робітником за рік	2095	1926	1692	2052	1404	67
Виробіток 1 робітника:						
середньорічний	17,5	16,3	13,4	9,6	13,1	74,9
середньодобовий	58,5	59,3	55,4	32,8	65,2	111,5
середньогодинний	8,4	8,5	7,9	4,7	9,3	110,7
Середньомісячна зарплата 1 працівника, грн.	211,7	231,6	277,9	258,9	238,8	112,8

Ефективний розвиток підприємства не можливий без раціонального використання наявних трудових ресурсів. Те наскільки ефективно

використовуються трудові ресурси підприємства, можна визначити за допомогою таблиці 2.3.

З таблиці 2.3 бачимо, що загальна чисельність працівників зменшилась на 21,9% з 2020 по 2024 роки, що склало 108 звільнених працівників за власним бажанням і у зв'язку зі скороченням виробництва. Ці коливання відбулися в основному за рахунок змін в чисельності робітників тваринництва і рослинництва, адміністративний персонал на протязі п'яти років не змінився.

Кількість відпрацьованих одним робітником людино-днів і людино-годин в 2024 році в порівнянні з 2020 роком зменшилась на 33%. Але не дивлячись на зменшення чисельності працівників та зменшення відпрацьованого часу середньодобовий і середньогодинний виробіток відповідно зростає 11,5% і 10,7%. Але середньорічний виробіток зменшується на 25,1%, що склало 4,4 тис. грн.Хоча рівень середньомісячної зарплати зріс на 325,6 грн. або 12,8% враховуючи складні умови праці підприємства можна сказати, що цей рівень зарплати є невисоким, але те, що зарплата виплачується щомісячно, майже без затримки є дуже важливим фактором. Але недоліком є те, що немає премій, додаткових доплат за якість праці, ріст врожайності – це призводить до зниження продуктивності.

Збільшення валового виробництва продукції на підприємстві здійснюється більше екстенсивним шляхом розвитку, за рахунок додаткового розширення площ і інше. Але все це не приводить до позитивних результатів і валове виробництво зменшується.

З даних таблиці 2.4 видно, що виробничі витрати зменшуються на 380 тис. грн. або 7,8% і при цьому зменшується вартість валової продукції на 3597,4 тис. грн., що склало 41,7%. Збільшується площа сільськогосподарських угідь на 21,2%. Також зростає доход від реалізації продукції на 1370 тис. грн., що склало 29,8%. Але якщо в 2021-2023 роках підприємство отримувало прибутки і вони зростали, то в 2024 році виробництво опинилось збитковим (1507 тис. грн.), за рахунок тваринництва та погашення кредитів і відсотків по них. Показники, що

характеризують процес інтенсифікації на 2024 рік зменшуються, а це вказує на те, що підприємство не застосовує інтенсивний шлях розвитку.

Таблиця 2.4

Динаміка інтенсифікації виробництва на підприємстві ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за період 2020-2024р.р.

Показники	Роки					2024р. в % до 2020 р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
1	2	3	4	5	6	7
Вартість основних виробничих фондів, тис.грн.	16206	17252	17724	18006	16667	102,8
Виробничі витрати, тис.грн.	4850	3922	5270	4963	4470	92,2
Валова продукція в співставних цінах, тис.грн.	8622,4	7939,5	6389,1	4082	5025	58,3
Валовий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	4586	4220	4640	3616	5956	129,8
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	-1824	24	5788	5979	-1507	82,6
Площа сільськогосподарських угідь, га	4714	4714	4714	6657	5712	121,2
Припадає на 100 га сільськогосподарських угідь:						
Основних виробничих фондів, тис.грн.	343,8	365,9	375,9	270,5	291,8	84,9
Виробничих витрат, тис.грн.	102,9	83,2	111,8	74,6	78,3	76,1
Витрат праці, тис.люд.год.	21,9	19,8	17,2	13,1	10,5	47,9
Валової продукції в співставних цінах, тис.грн.	182,9	168,4	135,5	61,3	87,9	48,1
Валового доходу від реалізації продукції, тис.грн.	97,3	89,5	98,4	54,3	104,3	107,2
Чистого прибутку (збитку), тис.грн..	-38,7	0,5	122,5	89,8	-26,4	68,2
Рівень рентабельності (збитковості), %	-40,7	0,6	150	148,5	-28,3	-

Проаналізувавши усі показники діяльності підприємства можна оцінити його результати (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Оцінка результатів діяльності ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за період 2020-2024 рр.

Показники	Роки					2024 р. в % до 2020 р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Одержано на 1 працівника, тис.грн.:						
Валової продукції в спів ставних цінах	17,5	16,3	13,4	9,6	13,1	74,9
Валового доходу від реалізації продукції	9,3	8,7	9,7	8,5	15,5	166,7
Чистого прибутку (збитку)	-3,7	0,05	12,1	14,03	-3,9	105,4
Вироблено на 1 грн. витрат, тис.грн.:						
Валової продукції в спів ставних цінах	1,8	2,02	1,2	0,8	1,12	62,2
Валового доходу від реалізації продукції	0,9	1,1	0,9	0,7	1,3	144,4
Чистого прибутку (збитку)	-0,4	0,006	1,1	1,2	-0,3	75

Оцінка результатів діяльності в розрахунку на 1 працівника показала збільшення валового доходу на 6,2 тис.грн. або 66,7%; також зросла сума збитку на 5,4%. Кількість валової продукції на одного працівника зменшилась на 25,1%.

Вартість валової продукції на 1 грн. витрат в 2024 році в порівнянні з 2020 роком зменшилась на 37,8%; валовий доход на 1 грн. витрат зріс на 0,4 тис.грн., що склало 44,4%, а от розмір збитку зменшився на 1 грн. витрат на 25%. Збиток отриманий в 2024 році свідчить про неефективне ведення процесу господарювання, неправильне прийняття управлінських рішень і не дає можливостей розвитку підприємства та укріплення його фінансового стану

2.2 Аналіз рівноваги між активами підприємства і джерелами їх формування

Для оцінки зміни фінансового стану проаналізуємо співвідношення динаміки валюти балансу і динаміки обсягів виробництва, а також характер зміни окремих статей балансу, тобто зробимо його горизонтальний та вертикальний аналіз.

Таблиця 2.6
Горизонтальний і вертикальний аналізи балансу ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Стаття балансу	2024 р.		Гори- зонта- льний аналіз	Відносне відхи- лення, %	Вертикальний аналіз								
	На початок , тис.грн.	На кінець , тис.грн			2024 р.		Відхи- лення						
					1	2	3	4	5	6	7	8	
АКТИВ													
I Необоротні активи													
Незавершене будівництво	550	550	-	-	3,4	3,5	0,1						
Основні засоби:													
залишкова вартість	11554	10934	-620	-5,3	72,1	70,2	-1,9						
первинна вартість	16307	16667	360	2,2	101,7	107	5,3						
знос	4753	5733	980	20,6	29,7	36,8	7,1						
Довгострокові джерела фінансування	190	148	-42	-22,1	1,2	1	-0,2						
Усього за розділом I	12294	11632	-662	-5,4	76,7	74,7-2							
II Оборотні активи													
Запаси:													
виробничі запаси	1296	1486	190	14,7	8,1	9,5	1,4						
тварини на вирощуванні та відгодівлі	750	161	-579	-78,5	4,7	1	-3,7						
готова продукція	5	29	24	в 4,8 р.	0,1	0,2	0,1						
незавершене	1011	1590	579	57,2	6,3	10,2	3,9						

виробництво							
джерела фінансування за товари, роботи, послуги:							
чиста реалізаційна вартість	388	375	-13	-3,4	2,4	2,4	-
чиста реалізаційна вартість	388	375	-13	-3,4	2,4	2,4	-
первинна вартість	388	375	-13	-3,4	2,4	2,4	-
Джерела фінансування за розрахунками:							
з бюджетом	21	9	-12	-25	0,1	0,1	-
за виданими авансами	-	19	-	-	-	0,1	-
Інші поточні джерела фінансування	244	151	-93	-38,1	1,5	1	-0,5
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
в національній валюті	20	118	98	в 4,9 р.	0,1	0,8	0,7
Усього за розділом II	3735	3938	203	5,4	23,3	25,3	2
Баланс	16029	15570	-459	-2,9	100	100	-
ПАСИВ							
I Власний капітал							
Статутний капітал	14	14	-	-	0,1	0,1	0,03
Інший додатковий капітал	14423	14423	-	-	90	92,6	2,7
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-	-1507	-	-	-	-9,7	-
Неоплачений капітал	-10	-	-	-	-0,1	-	-
Усього за розділом I	14427	12930	-1497	-10,4	90	83	-7
IV Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	160	1723	1563	в 9,8 р.	1	11,1	10,1

Джерела фінансування за товари, роботи, послуги	681	346	-335	-49,2	4,2	2,2	-2
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з бюджетом	128	167	39	30,5	0,8	1,1	0,3
зі страхування	11	26	15	136,4	0,1	0,2	0,1
з оплати праці	271	221	-50	-18,5	1,7	1,4	-0,3
Інші поточні зобов'язання	351	157	-194	-55,3	2,2	1	1,2
Усього за роздлом IV	1602	2640	1038	64,7	10	17	7
Баланс	16029	15570	-459	-2,9	100	100	-

На основі аналізу балансу можна зробити висновки, що підприємство діє негативно. На кінець 2024 року валюта балансу зменшилась на 459 тис.грн., що склало 29%. Темп скорочення необоротних активів перевищує темп скорочення всіх активів. Якщо сума необоротних активів на кінець 2024 року зменшилась на 5,4%, то сума усіх активів зменшилась на 2,9%. Розмір власного капіталу підприємства зменшився на 10,4% або 1497 тис.грн., а от позиковий капітал зрос на 1038 тис.грн., тобто 64,7%. Це показує неспроможність підприємства вчасно розраховуватись з боргами. Розмір джерела фінансування зменшилися на 99 тис.грн. або 15,2%, а от розмір кредиторської заборгованості зменшився аж на 525 тис.грн. (36,4%), що теж показує неплатоспроможність підприємства. До того ж для позитивної діяльності підприємства потрібне зростання власних оборотних коштів більше ніж на 10%, а в нас навпаки відбулось зменшення на 39,1%. Саме ці ознаки дають нам підстави вважати баланс «негативним».

Далі визначимо вартість усього майна підприємства, суму джерел утворення цього майна, а також відхилення за кожним видом майна і джерел його утворення через порівняння даних на кінець і початок звітного періоду (табл.2.7).

За даними таблиці 2.7 можна зробити висновок, що на кінець 2024 року вартість майна підприємства зменшилась на 459 тис.грн. через зменшення

основних засобів на 662 тис.грн. і збільшення оборотних засобів на 203 тис.грн. У загальній вартості майна оборотні засоби і нематеріальні активи становлять 74,7%, а їх питома вага в загальній вартості майна зменшилась на 2%. Частка оборотних активів в загальній вартості майна зросла на 2%, при цьому запаси на кінець 2024 року зросли на 204 тис.грн., а їх питома вага в загальній вартості оборотного капіталу зросла на 1%, частка джерел фінансування зменшилась на 3,4%, що позитивно вплинуло на фінансовий стан підприємства. Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті зросли на 98 тис.грн., а їх питома вага в сумі оборотного капіталу зросла на 2,4%.

Таблиця 2.7

Загальна оцінка стану майна ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Показники	2024 р.		Зміна (+,-)
	На початок	На кінець	
Всього майна	16029	15570	-459
Основні засоби і необоротні активи, тис.грн.	12294	11632	-662
у % до майна	76,7	74,7	-2
Оборотні активи, тис.грн.	3735	3938	203
у % до майна	23,3	25,3	2
Запаси, тис.грн.	3062	3266	204
у % до оборотного капіталу	81,9	82,9	1
Джерела фінансування, тис.грн.	653	554	-99
у % до оборотного капіталу	17,5	14,1	-3,4
Кошти та їх еквіваленти в національній валюті, тис.грн.	20	118	98
у % до оборотного капіталу	0,5	2,9	2,4

Зростання оборотних коштів поряд зі зменшенням необоротних активів означає, що на підприємстві спостерігається тенденція прискорення оборотності майна в результаті вивільнення грошових коштів.

Далі визначимо зміни, що відбулися у складі оборотних коштів в цілому і в розрізі окремих статей оборотних коштів (табл. 2.8).

З даних таблиці 2.8 можна відмітити, що загальний розмір оборотних активів зрос на 203 тис. грн., що склало 5,4%, за рахунок амортизаційних відрахувань. За усіма статтями оборотних активів відбулося збільшення, окрім джерел фінансування, яка зменшилась на 15,2% і тварин на вирощуванні і відгодівлі – на 78,5%. В структурі оборотних коштів на кінець 2024 року найбільші частки займали дебітори – 14,1%, але їх вага за рік зменшилась на 3,4%; запаси – 37,7%, із зростанням на за рік на 3%; і незавершене виробництво – 40,4%, із зростанням за рік на 13,3%.

Таблиця 2.8
Аналіз складу оборотних активів ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Види коштів	2024 р.		Гори- зонтальний аналіз	Відносне відхи- лення	Вертикальний аналіз		Відхи- лення, %			
	На початок, тис. грн.	На кінець, тис. грн.			2024 р.					
					На початок, тис. грн.	На кінець, тис. грн.				
Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валютах	20	118	98	в 4,9 р.	0,5	3	2,5			
Дебітори	653	554	-99	-15,2	17,5	14,1	-3,4			
Запаси	1296	1486	190	14,7	34,7	37,7	3			
Незавершене виробництво	1011	1590	579	57,22	7,1	40,4	13,3			
Готова продукція	5	29	24	в 4,8 р.	0,1	0,7	0,6			
Тварини на вирощуванні і відгодівлі	750	161	-589	-78,5	20,1	4,1	-16			
Разом	3735	3938	203	5,4	100	100	-			

Також необхідно проаналізувати джерела майна підприємства, тобто частину в нього власних та позикових коштів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз джерел формування майна ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Показники	2024 р.		Зміна (+,-)
	На початок	На кінець	
1	2	3	4
Джерела формування майна, тис.грн.	16029	15570	-459
Власний капітал, тис.грн.	14427	12930	-1497
у % до майна	90	83	-7
Власні оборотні кошти, тис.грн.	2133	1298	-835
у % до власного капіталу	14,8	10	-4,8
Позикові кошти, тис.грн.	1602	2640	1038
у % до майна	10	17	7
Короткострокові позики, тис.грн.	160	1723	1563
у % до позикових коштів	10	65,3	55,3
Джерела фінансування, тис.грн.	1442	917	-525
у % до позикових коштів	90	34,7	-55,3

Аналізуючи таблицю 2.9 можна відмітити, що вартість майна підприємства зменшилась на 459 тис.грн., за рахунок зменшення розміру власних коштів на 1497 тис.грн., та зростання позикових коштів на 1038 тис.грн. За 2024 рік частка позикових коштів зросла на 7% і становила у структурі майна 17%, а частка власних оборотних коштів зменшилась на 4,8% і становила 10% у структурі власного капіталу, при абсолютному зменшенні на 835 тис.грн.

На початок 2024 року покриття власними оборотними коштами матеріальних коштів становило приблизно 9% ($(1296/14427)*100$).

На кінець 2024 року частка цього джерела в матеріальних оборотних коштах зросла до 11,5% ($(1486/12930)*100$).

Визначимо розмір наявних власних оборотних коштів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок власних оборотних коштів в ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік, тис.грн.

Показники	2024 рік	
	На початок	На кінець
Власний капітал	14427	12930
Необоротні активи	12294	11632
Власні оборотні кошти	2133	1298

Розрахувавши розмір власних оборотних коштів бачимо, що на кінець 2024 року він зменшився на 835 тис.грн., тобто 39,1% через зменшення власного капіталу і необоротних активів.

Далі необхідно розрахувати показники ефективного використання майна. Основними з них є такі:

1. Рентабельність активів = (Прибуток у розпорядженні підприємства *100) / Середня величина активів
 $(-1507*100)/15799,5=-9,5\%$
2. Рентабельність поточних активів = (Прибуток у розпорядженні підприємства *100) / Середня величина поточних активів
 $(-1507*100)/3836,5=-39,3\%$
3. Рентабельність інвестицій = (Прибуток до сплати податку *100) / (Валюта балансу – Короткострокові зобов'язання)
 $(-1507*100)/(15570-2640)=-11,7\%$
4. Рентабельність власного капіталу = (Прибуток у розпорядженні підприємства *100) / Джерела власних засобів
 $(-1507*100)/13678,5=-11,0\%$
5. Рентабельність реалізованої продукції = (Прибуток у розпорядженні підприємства *100) / Виручка від реалізації продукції
 $(-274*100)/5040=-5,4\%$

Таблиця 2.11

Показники ефективного використання майна ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Показники	Результат
Рентабельність активів	-9,5
Рентабельність поточних активів	-39,3
Рентабельність інвестицій	-11,7
Рентабельність власного капіталу	-11,0
Рентабельність реалізованої продукції	-5,4

Отже, розраховані показники свідчать про неефективне використання майна підприємства, через отримані в 2024 році збитки.

Аналізу структури майна достатньо для оцінки стану активів і наявності коштів на підприємстві для повернення боргів, але зовсім не достатньо для відповіді на питання, наскільки вигідно для інвестора вкладення капіталу в це підприємство. Тому наступним напрямом аналізу фінансового стану є докладне вивчення ліквідності і платоспроможності підприємства.

2.3 Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства

Перший етап аналізу ліквідності підприємства полягає у складанні балансу ліквідності (табл. 2.12).

Таблиця 2.12
Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік, тис. грн.

Активи і Пасиви	2024 р.		Зміна (+,-)
	На початок	На кінець	
Найліквідніші активи (A1)	20	118	98
Активи, що швидко реалізуються (A2)	653	554	-99
Активи, що повільно реалізуються (A3)	3062	3266	204
Активи, що важко реалізуються (A4)	12294	11632	-662
Негайні пасиви (П1)	1442	917	-525
Короткострокові пасиви (П2)	160	1723	1563

Довгострокові пасиви (П3)	-	-	-
Постійні пасиви (П4)	14427	12930	-1497
Баланс	16029	15570	-459

Якщо порівняти поточні активи і короткострокові зобов'язання то можна сказати, що баланс є ліквідним, тому що поточні активи перевищують короткострокові зобов'язання. Але якщо порівнювати підсумки кожної групи активу і пасиву балансу, то це свідчить, що фактична ліквідність балансу відрізняється від абсолютної. Тому що за даними таблиці 2.12 А1<П1, А2<П2, А3>П3, А4<П4 і баланс можна вважати менш ліквідним.

На другому етапі аналізу ліквідності розрахуємо показники ліквідності для оцінки можливості підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання (табл.2.13).

Таблиця 2.13

Оцінка основних показників ліквідності ТОВ «Спільне
підприємство «Зодчий» за період 2020-2024 рр.

Показники	Роки					2024 р. в % до 2020р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Загальний коefіцієнт ліквідності	0,59	0,64	2,29	1,16	1,49	в 2,5р.
Коefіцієнт швидкої ліквідності	0,06	0,04	0,23	0,16	0,25	в 4,2р.
Коefіцієнт абсолютної ліквідності	0,0001	0,0007	0,009	0,0009	0,044	в 440 р.
Коefіцієнт незалежної ліквідності	0,007	0,007	0,02	0,003	0,056	в 8 р.
Частка оборотних активів в загальній сумі активів, %	26,3	31,6	14,9	18,8	25,3	-1 п.п.
Частка	89,3	92,9	89,9	86,4	82,2	-7,1 п.п.

виробничих запасів в оборотних активах, %						
---	--	--	--	--	--	--

Загальний коефіцієнт ліквідності показує, що в 2024 році на 1 грн. поточних зобов'язань припадає 1,49 грн. поточних активів, тобто за рахунок поточних активів підприємство може покрити свої зобов'язання . Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що лише 4,4% зобов'язань можуть бути покриті негайно. Якщо на 2024рік усі показники ліквідності зростають в декілька раз, однак їх значення дуже незначні і знаходяться далеко від нормативних. Це свідчить про низьку ліквідність підприємства, тобто воно не спроможне швидко трансформувати будь-які активи в гроші.

Для більш об'єктивної оцінки ліквідності розрахуємо такий показник:

$$\text{(Поточні активи/прибуток)} * \text{(Прибуток/Короткострокові борги)} = \\ (3938/-1507) * (-1507/2640) = 1,49$$

Звідси бачимо, що на 1 грн. збитку приходиться 2,61 грн. поточних активів і що за рахунок збитку підприємство не може погасити свої борги, що ще раз свідчить про низьку ліквідність.

Відомо, що оцінка рівня платоспроможності здійснюється за даними балансу на основі характеристики ліквідності оборотних коштів, тобто з урахуванням часу, необхідного для перетворення їх у готівку. Отже, є три види платоспроможності підприємства: грошова, розрахункова і ліквідна, які визначаються за допомогою трьох коефіцієнтів. Методика визначення кожного з цих коефіцієнтів наведена в таблицях 2.14, 2.15, 2.16.

Таблиця 2.14

Грошова платоспроможність ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Засіб платежу	2024 р.		Платіжні зобов'язання продавця	2024 р.	
	На початок, тис. грн.	На кінець, тис. грн.		На початок, тис. грн.	На кінець, тис. грн.
Каса	2	4	Короткострокові кредити	160	1723
Поточні рахунки	16	94	Кредитори	1442	917
Інші грошові кошти	2	20	Кредити, не погашені в строк	-	-
Короткострокові фінансові вкладення	-	-			
Разом	20	118	Разом	1602	2640
Коефіцієнт грошової платоспроможності	0,012	0,045			

Коефіцієнт грошової платоспроможності на кінець 2024 року становив 0,045 порівняно з 0,012 на початку 2024 року. Тобто платоспроможність зросла в 2,8 раз за рахунок збільшення грошей в касі, на поточних рахунках та інших грошових коштів. Цей показник свідчить про те, що на кінець 2024 року може бути погашено тільки 4,5% короткострокових платіжних зобов'язань продавця; для оцінки цього показника треба конкретно вивчити стан строків платежів, адже вони настають не водночас. Можна сказати, що підприємство ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» має низький рівень грошової платоспроможності.

Таблиця 2.15

Розрахункова платоспроможність ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за
2024 рік

Засіб платежу	2024 р.		Платіжні зобов'язання продавця	2024 р.	
	На початок	На кінець		На початок	На кінець
Грошові кошти та їх еквіваленти	20	118	Короткострокові кредити	160	1723
Готова продукція	5	29	Кредити, не погашені в строк	-	-
Дебітори	653	554	Кредитори	1442	917
Інші активи	-	-	Інші пасиви	351	157
Разом	678	701	Разом	1953	2797
Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	0,347	0,251			

Коефіцієнт розрахункової платоспроможності зменшився на 0,096 пункти за рахунок зменшення джерел фінансування. Тобто, якщо взяти на покриття платіжних зобов'язань не тільки грошові кошти, а й кошти в розрахунках, готову продукцію, відвантажені товари, джерела фінансування і інші активи, які реально можна реалізувати, на кінець 2024 року платіжні засоби покривали б платіжні зобов'язання покривали б платіжні зобов'язання на 25,1%. Це свідчить про позитивні модифікації фінансового стану підприємства.

Коефіцієнт ліквідної платоспроможності є найбільш узагальнюючим показником. У його чисельнику відображаються всі оборотні кошти, а в знаменнику позикові та власні джерела формування їх. Цей показник на підприємстві перевищував одиницю і становив на кінець 2024 року 2,33, тобто ліквідна вартість оборотних коштів була на 1,33 пункти вище за платіжні зобов'язання. Зростання цього показника відбулось за рахунок зростання грошових коштів та запасів.

Таблиця 2.16

Ліквідна платоспроможність ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Засіб платежу	2024 р.		Платіжні зобов'язання продавця	2024 р.	
	На початок	На кінець		На початок	На кінець
Грошові кошти та їх еквіваленти, інші активи	20	118	Кредити під запаси та витрати	-	-
Запаси	3062	3266	Кредити та інші пасиви	351	157
	-	-	Кредити, не погашені в строк	-	-
			Власні оборотні кошти	2133	1298
Разом	3082	3384	Разом	2484	1455
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	1,24	2,33			

Отже, всі три коефіцієнта платоспроможності свідчать про те, що підприємству можна вступати в кредитні та фінансові відносини, але є певний рівень ризику для кредиторів.

2.4 Оцінка фінансової стійкості підприємства.

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів, яке визначає загальну оцінку фінансової стійкості.

Розглянемо основні показники, які характеризують фінансову стійкість підприємства в таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за період 2020-2024 р.р.

Показники	Роки					2024 р. в % до 2020р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,56	0,51	0,93	0,84	0,83	148,2
Коефіцієнт фінансової залежності	1,78	1,97	1,07	1,19	1,2	67,4
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,31	-0,35	0,09	0,03	0,01	-
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	0,78	0,97	0,07	0,19	0,2	25,6
Коефіцієнт відношення виробничих активів і вартості майна	0,9	0,8	0,88	0,87	0,81	90
Коефіцієнт чистої виручки	-0,14	0,16	1,23	2,13	-0,1	24
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,28	1,03	14,4	5,2	4,9	в 3,8 р.
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	-0,67	-0,56	0,56	0,14	0,33	-
Маневреність робочого капіталу	-1,36	-1,67	1,59	6,3	2,52	-

З таблиці 2.17 можна зробити висновки, що коефіцієнт концентрації власного капіталу на 2024 рік в порівнянні з 2020 роком збільшується на 48,2% і дорівнює 83%, що вказує на те, що підприємство досить стійке і

незалежне від зовнішніх кредиторів і більшу частину своєї діяльності здійснює за рахунок власних коштів і лише 17 % припадає на позикові кошти.

Коефіцієнт фінансової залежності зменшується на 32,6% і це означає зменшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства. В 2024 році значення коефіцієнта дорівнює 1,2 , тобто в кожній 1,2 грн. вкладеній в активи підприємства , 20 коп. – позичені.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2024 році становить 0,1, але це значення дуже мале в порівнянні з нормативним і показує, що лише 10% власного капіталу використовується на фінансування поточної діяльності.

Коефіцієнт співвідношення власних і позичених коштів показує, що на кожну гривню власних коштів припадає 20 коп. позичених. Цей коефіцієнт має тенденцію до зниження і зменшився на 74,4%, що зменшує залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про певне підвищення фінансової стійкості.

Коефіцієнт відношення виробничих активів і вартості майна в 2024 році зменшився на 10%, це означає що виробничі можливості підприємства зменшуються.

Коефіцієнт чистої виручки показує, що на 1 грн. реалізованої продукції припадає в 2024 році 10 коп. збитку, до того ж цей показник зменшується на 76%.

Аналізуючи фінансову стійкість підприємства, потрібно особливу увагу приділити вивченняю поточної фінансової стійкості. Звідси маємо, що загальні запаси підприємства перевищують джерела формування запасів (3266>1298). Виконання цього співвідношення свідчить про нестійкий фінансовий стан, тобто для покриття частини своїх запасів підприємство змушене звертатись до додаткових джерел покриття, що не є позитивним.

Отже, аналіз фінансової стійкості дає можливість оцінити готовність підприємства до погашення своїх боргів, його фінансову незалежність, тенденції зміни рівня цієї незалежності, відповідність стану балансу підприємства основним завданням його фінансово-господарської діяльності.

2.5 Аналіз джерел фінансування

Джерела фінансування мають значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства. Тому при аналізі оборотних коштів значне місце приділяється аналізу джерела фінансування. Слід наголосити, що детально аналізується джерела фінансування з метою прийняття поточних управлінських рішень, спрямованих на її скорочення, і для застосування своєчасних заходів по стягненню сумнівної заборгованості.

Таблиця 2.18

Аналіз стану джерел фінансування ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Статті джерел фінансування	Дата виникнення	Дата погашення	Сума, тис. грн.	Способ погашення
1	2	3	4	5
I. Запорізька ОТГ	12.2024	02.2025	10,2	Оформлення документів
СТОВ «Україна»	08.2024	08.2025	24,4	Перерахунок
ТБ «Кічкіне»	06.2024	04.2025	12,0	Перерахунок
Агрофірма «Южне»	04.2024	04.2025	2,2	Перерахунок
«Салавюк Ю.В.»	11.2024	05.2025	5,1	Перерахунок
ТДАТА	09.2024	03.2025	11,0	Оформлення документів
ПП «Запоріжресурс»	12.2024	04.2025	9,8	Оформлення документів
«Експрес-сервіс»	12.2024	04.2025	5,0	Виконання робіт
Полімір-центр	11.2024	03.2025	9,5	Перерахунок
Сташевський А.В.	08.2024	02.2025	21,6	Оформлення документів
ДП «Озон»	09.2024	02.2025	42,9	Оформлення документів
«Белісв А.М.»	10.2024	05.2025	5,5	Перерахунок
Матвійов С.В.	11.2024	02.2025	8,0	Перерахунок
ПП «Кузнєцова Є.В.»	11.2024	03.2025	9,1	Перерахунок
Запорізьке ПОІ	12.2024	01.2025	56	Отримання ГСМ
«МАС»	12.2024	01.2025	3,7	Отримання з/ч.
ТОВ «Запорізька ковбаси»	02.2024	02.2025	5,2	Оформлення документів
Приватбанк	04.2024	02.2025	4,5	Оформлення

				документів
ПП «Корстильов А.Л.»	10.2024	03.2025	2,4	Оформлення документів
СГВ «Дружба»	06.2024	02.2025	10,0	Оформлення документів
ТОВ АКВ «Трейдинг»	12.2024	02.2025	2,5	Оформлення документів
ПП «Кальчук Н.В.»	05.2024	02.2025	1,9	Оформлення документів
ПП «Шумейко А.М.»	12.2024	02.2025	1,1	Оформлення документів
Алієв М.М.	06.2024	02.2025	2,6	Оформлення документів
«Едас-ЛТД»	10.2024	03.2025	75	Рішення суду
Інші			33,8	
Всього за товари, роботи і послуги			375	
І. ПДВ	12.2024	04.2025	5,3	Аванс податку
Фіксований податок	12.2024	04.2025	3,7	Аванс податку
Усього з бюджетом			9	
ІІ. Аванс зарплати	12.2024	03.2025	19	Готівка
За виданими авансами			19	
ІV. Фонд соціального страхування	12.2024	03.2025	6,4	Перерахунок
Відтворення матеріального збитку	12.2024	06.2026	120,0	Утримання
Аванс розрахунків за паї	12.2024	04.2025	20,5	Оформлення документів
Інші			4,1	
Всього інша поточна заборгованість			151	
Всього дебіторів			554	

Отже, на кінець 2024 року загальна сума джерел фінансування склала 554 тис.грн., в т.ч. за товари, роботи і послуги – 375 тис.грн.; з бюджетом – 9 тис.грн.; за виданими авансами – 19 тис.грн. та інша поточна дебіторська заборгованість – 151 тис.грн. Джерела фінансування по термінах виникнення складає: до 1 місяця – 59,7 тис.грн.; від 1-3 місяців – 39,2 тис.грн.; від 3-6

місяців – 328,4 тис.грн.; від бмісяців до 1 року – 88,8 тис.грн. Таким чином найбільше джерело фінансування припадає на термін від 3-6 місяців – 328,4 тис.грн.

Далі розглянемо кредиторську заборгованість підприємства в таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Аналіз стану кредиторської заборгованості ТОВ «Спільне підприємство

«Зодчий» за 2024 рік

Статті кредиторської заборгованості	Дата виникнення	Дата погашення	Сума, тис.грн.	Спосіб погашення
1	2	3	4	5
I. Кредит Ощадбанк	10.2024	10.2025	983	Перерахунок
Кредит Ощадбанк	03.2024	03.2025	530	Перерахунок
Кредит Приватбанку	08.2024	08.2025	210	Перерахунок
Всього короткострокові кредити банків			1723	
II. ТОВ «Аврора»	04.2024	02.2025	28,7	Насіння соняшника
Приходько І.П.	12.2024	03.2025	9,8	Перерахунок
ПП «Бондаренко В.Г.»	05.2024	05.2025	4,6	Перерахунок
ТОВ ФБС «Сервіс»	12.2024	05.2025	5,9	Насіння кукурудзи
ВАТ «Єлізаветське»	11.2024	04.2025	24,2	Перерахунок
ЗФ «Інститут землеустрою»	11.2024	04.2025	19,2	Перерахунок
СГ «Мрія»	10.2024	06.2025	107,1	Перерахунок
ТОВ «Насіння Таврія»	11.2024	06.2025	19,5	Перерахунок
ВАТ «Укртелеком»	12.2024	01.2025	3,5	Перерахунок
ВАТ «Запоріжобленерго»	12.2024	01.2025	3,2	Перерахунок
Ветмедицина	10.2024	01.2025	3,6	Перерахунок
Запоріжспецекавація	08.2024	06.2025	10,9	Перерахунок
ПП «Шевченко І. А.»	12.2024	01.2025	5,2	Перерахунок
ПП «Ладна Н.В.»	12.2024	01.2025	13,4	Худоба
ТОВ «м'ясопродукти»	05.2024	01.2025	2,2	Худоба
ПП «Волков С. А.»	11.2024	08.2025	30	Перерахунок
Інші			55	
Всього за товари, роботи і послуги			346	
III. ПДВ із зарплати	2024	2025	167,0	Перерахунок
Всього з бюджету			167,0	
IV. Фонд зайнятості	2024	2025	26	Перерахунок

Всього зі страхування			26	
V. Заробітна плата	11.2024	02.2024	221	Готівка
Всього з оплати праці			221	
VI. Плата за пай	04.2024	06.2025	89,8	Продукція
Розрахунки за продукцію	03.2024	06.2025	28,8	Перерахунок
Виписка за готівку	12.2024	02.2025	32,3	Продукція
Інші			6,1	
Всього інші поточні зобов'язання			157	
Всього кредиторів			2640	

З таблиці 2.19 видно, що на кінець 2024 року джерела фінансування дорівнюють 2640 тис. грн. В тому числі короткострокові кредити банків – 1723 тис. грн.; джерела фінансування за товари, роботи і послуги – 346 тис. грн.; з бюджетом – 167 тис. грн.; зі страхування – 26 тис. грн.; з оплати праці – 221 тис. грн.; інші поточні зобов'язання – 157 тис. грн. Джерела фінансування по термінах виникнення складає: до 1 місяця – 25,3 тис. грн.; від 1-3 місяців – 385,4 тис. грн.; від 3-6 місяців – 49,3 тис. грн.; від 6 місяців до 1 року – 2119 тис. грн. Отже, найбільше припадає на кредиторську заборгованість від 6 місяців до 1 року – 2119 тис. грн.

Отже, як видно з таблиці 2.20 джерела фінансування на кінець 2024 року становила 554 тис. грн, а перевищення кредиторської заборгованості – 2086 тис. грн. (2134-48).

Таблиця 2.20

Порівняльний аналіз джерел фінансування ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Показники	Дебіторська заборгованість	Джерела фінансування	Перевищення заборгованості	
			Дебіторської	Кредиторської
З покупцями і замовниками за товари, роботи і послуги	375	346	29	-
З бюджетом	9	167	-	158
За виданими авансами	19	-	19	-
З оплати праці	-	221	-	221

Зі страхування	-	26	-	26
Кредити банків	-	1723	-	1723
Інша заборгованість	151	157	-	6
Всього	554	2640	48	2134

Як видно з таблиці 2.20 на підприємстві є взаємні неплатежі, однак це не шкодить підприємству, оскільки перевищення кредиторської заборгованості становить 2134 тис. грн. Така ситуація не викликає погіршення фінансового стану, бо підприємство використовує заборгованість як позикові джерела.

2.6 Оцінка рентабельності та ділової активності підприємства

Для того щоб зробити висновок про ефективність роботи підприємства, одержаний прибуток необхідно порівняти зі здійсненими витратами. Це співвідношення характеризує таке поняття, як рентабельність, тобто прибутковість або доходність виробництва і реалізації всієї продукції чи окремих її видів, доходність підприємств в цілому. Для розрахунку впливу чинників на зміну рентабельності застосуємо детерміновану п'ятифакторну модель. Оскільки 2020 і 2024 роки були збитковими для підприємства нами розрахований вплив чинників на зміну рентабельності через детерміновану п'ятифакторну модель, яка дає змогу визначити напрямки для покращення ситуації в дані періоди.

Таблиця 2.21

Аналіз рівня рентабельності ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2020 та 2024 роки (п'ятифакторну модель)

Показники 1	Позначення 2	2020 рік		2024 рік	
		3	4		
Продукція, тис. грн.	N	3887	5040		
Трудові ресурси:					
виробничий персонал, чол..	T	493	385		
оплата праці з нарахуваннями, тис. грн.	U	698	1103		
Матеріальні затрати, тис. грн.	M	2622	5591		

Необоротні активи:			
величина необоротних активів, тис.грн.	F	13826	11963
амортизація, тис.грн.	A	904	988
Оборотні кошти, тис.грн.	E	6003	3836,5
Собівартість продукції, тис.грн.	S=U+M+A	4224	7682
Прибуток (збиток),тис.грн.	P=N-S	-337	-2642
Рентабельність підприємства (збитковість),%	$R = \frac{P}{F + E} * 100$	-1,7	-16,7

Збитковість підприємства за період 2020-2024 років зменшилась на 15% (-16,7+1,7). На цю зміну вплинули такі чинники:

1. Зміна матеріаломісткості продукції.

Для розрахунку впливу цього чинника на зміну збитковості спочатку треба обчислити умовну збитковість за матеріаломісткістю продукції з урахуванням зміни тільки матеріаломісткості продукції, залишаючи значення усіх інших чинників незмінними на рівні 2020 року.

$$R^{AM} = \frac{1 - \left(\frac{5591}{5040} + \frac{698}{3887} + \frac{904}{3887} \right)}{\frac{904/3887}{904/13826} + \frac{6003}{3887}} * 100 = -10,22\%$$

Отже, вплив зміни матеріаломісткості становить:

$$\Delta R^{AM} = -10,22 + 1,7 = -8,52\%$$

2. Зміна трудомісткості продукції.

Для розрахунку впливу цього чинника потрібно визначити умовну рентабельність за трудомісткістю продукції, зважаючи на те, що разом із матеріаломісткістю змінилась і трудомісткість продукції, а значення інших чинників залишилися незмінними на рівні 2020 року.

$$R^{AU} = \frac{1 - \left(\frac{5591}{5040} + \frac{1103}{5040} + \frac{904}{3887} \right)}{\frac{904/3887}{904/13826} + \frac{6003}{3887}} * 100 = -10,99\%$$

$$\Delta R^{AU} = -10,99 + 10,22 = -0,77\%$$

За рахунок трудомісткості рівень збитковості зменшився на 0,77%.

3. Зміна амортизаціемісткості продукції.

Визначимо умовну рентабельність з урахуванням того, що одні показники змінились (матеріаломісткість, трудомісткість, амортизаціемісткість продукції), а інші залишились незмінними на рівні 2020 року.

$$R^{AM} = \frac{1 - \left(\frac{5591}{5040} + \frac{1103}{5040} + \frac{988}{3887} \right)}{\frac{988/3887}{904/13826} + \frac{6003}{3887}} * 100 = -11,54\%$$

$$\Delta R^{AM} = -11,54 + 10,99 = -0,55\%$$

За рахунок зміни амортизаціемісткості продукції рівень збитковості знизився на 0,55%.

4. Зміна швидкості оборотності основного капіталу.

Визначимо умовну рентабельність за швидкістю обороту основного капіталу з урахуванням зміни матеріаломісткості, трудомісткості, амортизаціемісткості продукції і оборотності основного капіталу, залишаючи значення швидкості оборотності оборотного капіталу незмінним.

$$R^{AM/F} = \frac{1 - \left(\frac{5591}{5040} + \frac{1103}{5040} + \frac{988}{5040} \right)}{\frac{988/5040}{988/11963} + \frac{6003}{3887}} * 100 = -13,38\%$$

Вплив зміни швидкості оборотності основного капіталу становить:

$$\Delta R^{AM/F} = -13,38 + 11,54 = -1,84\%$$

5. Зміна швидкості оборотності оборотного капіталу (активів).

Визначимо рентабельність для 2024 року. Вона розглядається, як умовна рентабельність з урахуванням зміни всіх п'яти чинників.

Вплив зміни швидкості оборотності оборотного капіталу становить:

$$\Delta R^{AE} = -16,7 + 13,38 = -3,32\%$$

$$\text{Відтак } \Delta R = -8,52 - 0,77 - 0,55 - 1,84 - 3,32 = -15\%$$

Отже, загальне зниження збитковості за чинниками становить 15%, що відповідає загальному зниженню збитковості порівняно з 2020 роком.

Таблиця 2.22

Баланс чинників впливу на зміну збитковості.

Чинники	Зміна, %
Зростання матеріаломісткості продукції	-8,52
Зростання трудомісткості продукції	-0,77
Зменшення амортизаціємісткості продукції	-0,55
Підвищення швидкості оборотності основного капіталу	-1,84
Підвищення швидкості оборотності оборотного капіталу	-3,32
Разом	-15

Отже, рівень збитковості зменшився в результаті зменшення чисельності працівників на 0,77%; зменшення величини амортизаційних відрахувань - на 0,55%; за рахунок підвищення швидкості оборотності основного і оборотного капіталу на 1,84% та 3,32% відповідно.

Визначимо наскільки раціонально підприємство використовує капітал, за допомогою коефіцієнтів ділової активності (табл. 2.23).

В 2024 році у порівнянні з 2020 роком коефіцієнт обіговості капіталу зрос на 77,8%, а тривалість обороту капіталу зменшилась на 43,8%, що показує більш ефективне використання капіталу, але все одно тривалість обороту дуже велика і її треба зменшувати.

Коефіцієнти обіговості запасів і продукції зросли, відповідно на 45,5% і в 2,9 раз відповідно.

Таблиця 2.23

Ефективність використання капіталу ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за період 2020-2024 рр.

Показники	2020 р.	2024 р.	2024 р. в% до 2020 р.
1	2	3	4
Коефіцієнт обіговості капіталу	0,18	0,32	177,8
Коефіцієнт капіталомісткості	5,4	3,1	57,4
Тривалість обороту капіталу	2027	1140	56,2
Коефіцієнт обіговості запасів	1,1	1,6	145,5

Коефіцієнт обіговості готової продукції	59,8	173,8	в 2,9р.
Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості	7,5	9,1	121,3
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	49	40	81,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,4	5,5	в 13,8 р.
Середній строк обігу кредиторської заборгованості	913	66	7,2
Фондовіддача основних засобів і поза оборотних активів	0,25	0,43	172
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,33	0,39	118,2

Коефіцієнт обіговості джерел фінансування збільшився на 21,3%, чим показує зростання комерційного кредиту, що надається підприємством. При цьому строк обороту джерел фінансування зменшується на 18,4%.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зростає в 13,8 раз і показує розширення комерційного кредиту, що надається підприємству. А строк обігу кредиторської заборгованості зменшується на 92,8%.

Фондовіддача основних засобів і поза-оборотних активів зростає на 72%, тобто зростає частка основних засобів на 1 грн. виручки.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу теж зростає на 18,2%, що вказує на більш ефективне використання власного капіталу.

Висновок до розділу 2

1. Проведена характеристика господарства та проаналізовано ресурсний потенціал підприємства. Розглянуто показники розміру капіталу і як змінювалась забезпеченість підприємства фондами протягом останніх п'яти років і наскільки ефективно вони використовувались. Збиток отриманий в 2024 році свідчить про неефективне ведення процесу

господарювання, неправильне прийняття управлінських рішень і не дає можливостей розвитку підприємства та укріплення його фінансового стану. На основі аналізу балансу можна зробити висновки, що підприємство діє негативно. Це показує неспроможність підприємства вчасно розраховуватись з боргами.

2. Проведена оцінка фінансової стійкості підприємства. можна зробити висновки, що коефіцієнт концентрації власного капіталу на 2024 рік в порівнянні з 2020 роком збільшується на 48,2% і дорівнює 83%, що вказує на те, що підприємство досить стійке і незалежне від зовнішніх кредиторів і більшу частину своєї діяльності здійснює за рахунок власних коштів і лише 17% припадає на позикові кошти.

3. ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» має зернову спеціалізацію (майже 19%) з розвинутим виробництвом сояшнику, який в структурі грошових надходжень займає 25%. Крім того товариство займається промисловою переробкою В яку входить виробництво хліба і молочної продукції (15%).

4. У загальній вартості майна оборотні засоби і нематеріальні активи становлять 74,7%, а їх питома вага в загальній вартості майна зменшилась на 2%. Частка оборотних активів в загальній вартості майна зросла на 2%, при цьому запаси на кінець 2024 року зросли на 204 тис.грн., а їх питома вага в загальній вартості оборотного капіталу зросла на 1%, частка джерел фінансування зменшилась на 3,4%, що позитивно вплинуло на фінансовий стан підприємства. Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті зросли 98 тис.грн., а їх питома вага в сумі оборотного капіталу зросла на 2,4%.

5. Причиною зменшення на 459 тис.грн. вартості майна є зростання розміру позикового капіталу. Тільки за останній рік частка позикових коштів в структурі майна зросла на 7%, а частка власних оборотних коштів зменшилась на 5%.

6. Загальний коефіцієнт ліквідності показує, що в 2024 році на 1 грн. поточних зобов'язань припадає 1,49 грн. поточних активів, тобто за рахунок

поточних активів підприємство може покрити свої зобов'язання . Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що лише 4,4% зобов'язань можуть бути покриті негайно. В середньому показники ліквідності підприємства знаходяться нижче нормативних значень.

7. На кінець 2024 року загальна сума джерел фінансування складала 554 тис.грн. За термінами виникнення вона складає: до 1 місяця – 59,7 тис.грн.; від 1-3 місяців – 39,2 тис.грн.; від 3-6 місяців – 328,4 тис.грн.; від 6місяців до 1 року – 88,8 тис.грн. Таким чином найбільше джерело фінансування припадає на термін від 3-6 місяців – 328,4 тис.грн.

8. Якщо порівнювати з початковим періодом, то джерела фінансування зменшились на 235 тис.грн.. За термінами виникнення вона складає: до 1місяця – 25,3 тис.грн.; від 1-3 місяців – 385,4 тис.грн.; від 3-6 місяців – 49,3 тис.грн.; від 6 місяців до 1року – 2119 тис.грн.

9. Коефіцієнт концентрації власного капіталу за останні п'ять років (2020-2024 рр.) збільшився на 48,2%. Це вказує на те, що підприємство досить стійке і незалежне від зовнішніх кредиторів і більшу частину своєї діяльності здійснює за рахунок власних коштів і лише 17 % припадає на позикові кошти. Коефіцієнт фінансової залежності зменшується на 32,6%, це означає зменшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства. В 2024 році значення коефіцієнта дорівнює 1,2, тобто в кожній 1,2 грн. вкладений в активи підприємства, 20 коп. – позичені. Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2024 році становить 0,1, але це значення дуже мале в порівнянні з нормативним і показує, що лише 10% власного капіталу використовується на фінансування поточної діяльності.. Коефіцієнт оборотності джерел фінансування збільшився на 21,3%, чим показує зростання комерційного кредиту, що надається підприємством. При цьому строк обороту джерел фінансування зменшується на 18,4%. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зростає в 13,8 раз і показує розширення комерційного кредиту, що надається підприємству. А строк обігу кредиторської заборгованості зменшується на 92,8%.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Розробка стратегії фінансового оздоровлення підприємства

При розробці стратегічних заходів фінансового оздоровлення особливу увагу слід приділити таким заходам:

- реструктуризація (відстрочка) непогашених боргів;
- часткове, а при потребі і повне, перепрофілювання виробництва;
- заміна та перепідготовка кадрів;
- часткова або повна заміна ринків збуту та постачання;
- здача землі та майна в довготермінову оренду, в тому числі передачу в оренду цілих майнових комплексів підприємства, які знаходяться на третій стадії банкрутства;
- розрахунок участі в міжгосподарській кооперації, агропромисловій інтеграції;
- рішення проблем застарілих джерел фінансування, крім ініціювання арбітражних процесів відносно боржників, продажу боргових зобов'язань інших підприємств;
- активізація участі у приватизації переробних і агросервісних підприємств агропромислового комплексу;
- розробка та впровадження системи страхування ризиків;
- залучення для здійснення стратегічних заходів інвестицій за рахунок різних джерел шляхом розробки інвестиційних проектів і бізнес-планів;
- утилізація і продаж основних фондів у випадку їх звільнення в процесі перепрофілювання виробництва;
- Радикальна зміна системи та організації обліку, аналізу, планування та контролю.

Розробка стратегії фінансового оздоровлення потребує комплексного підходу до вибору найбільш ефективних та всеохоплюючих методів. З цією

метою ресурси та сфери діяльності підприємства треба розглядати поелементно.

Можливими шляхами скорочення кредиторської заборгованості є реструктуризація боргів, взаємозалік, товарний обмін, переуступка права, передача зобов'язань, продаж пайв у майні інших підприємств в рахунок погашення цієї заборгованості. В таблиці 3.1 надано розрахунок скорочення обсягів кредиторської заборгованості в умовах фінансового оздоровлення ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий».

Таблиця 3.1
Розрахунок скорочення обсягів кредиторської заборгованості в ТОВ
«Спільне підприємство «Зодчий»

Показники	Сума заборгованості на кінець 2024 року, тис. грн.	Шляхи скорочення			Взаємозалік в 2025 р., тис. грн.	Всього сума скорочення заборгованості, тис. грн.		
		Реструктуризація боргів, тис. грн.						
		2025 р.	2026 р.	2027 р.				
Короткострокові кредити банків	1723	1723				1723		
Розрахунки з кредиторами:								
за товари, роботи і послуги	346	206	111	29		346		
з бюджетом	167	167				167		
по страхуванню	26	26				26		
по оплаті праці	221	181	40			221		
з іншими кредиторами	157	57	85	15		157		
Разом	2640					2640		

Таким чином, на підприємстві планується скоротити обсяги кредиторської заборгованості за допомогою шляхів реструктуризації боргів – на 2611 тис. грн. і взаємозаліку – на 29 тис. грн. і до 2027 року повністю скоротиться обсяг кредиторської заборгованості на 2640 тис. грн.

Планування зростання виробництва пов'язано з внесенням 85 тонн мінеральних добрив, які декілька років вносились в незначній кількості. В

наступні роки планується збільшити витрати мінеральних добрив до 300 тонн, що створює базу для запланованого росту урожайності сільськогосподарських культур. Підвищення рівня виконавчої дисципліни якості праці, організація охоронних заходів також буде сприяти досягненню планових показників виробництва продукції.

Розрахунок виробництва продукції сільського господарства показаний в таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Розрахунок виробництва продукції в умовах фінансового оздоровлення на 2025 рік в ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий»

Види продукції	Площа посіву, га	Урожайність, ц/га	Валовий збір, т
Озима пшениця	1023	32	3273,6
Кукурудза на зерно	320	25	800
Ярий ячмінь	750	20	1500
Озиме жито	25	30	75
Озимий рапс	450	30	1350
Соняшник	2345	18	4221
Баштанні	65	200	1300

Тобто на 2025 рік планується збільшити площину посіву усіх культур та впровадити виробництво озимого рапсу та баштанних. При сприятливих кліматичних умовах, збереженні технології вирощування отримаємо високі валові збори продукції рослинництва.

Завершується планування розробкою фінансового плану. Він містить в собі прогноз фінансових результатів діяльності підприємства. Робиться також розрахунок потреби в короткострокових та довгострокових кредитах.

Для їх виконання проводяться додаткові розрахунки матеріальних витрат по статям, амортизаційні нарахування та оборотні кошти.

Для розрахунку планового обсягу реалізації продукції в умовах фінансового оздоровлення складемо таблицю 3.3.

Таблиця 3.3

Розрахунок планового обсягу реалізації продукції ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік в умовах фінансового оздоровлення

Найменування продукції	Реалізовано продукції, т	Ціна реалізації, грн./т	Виручка від реалізації, тис.грн.
Озима пшениця	2836	500	1418
Кукурудза на зерно	740	530	392,2
Ярий ячмінь	1320	450	594
Озиме жито	58	400	23,2
Озимий рапс	1350	1250	1687,5
Соняшник	3825	1200	4590
Баштанні	1300	70	91
Разом	-	-	8795,9

Розрахунок планового обсягу реалізації продукції вказує на необхідність збільшення реалізації продукції до 8795,9 тис.грн., що дає зростання на 74,5% у порівнянні з 2024 роком.

Розрахунок грошових надходжень та результати від реалізації продукції на 2025 рік наведені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок грошових надходжень та результатів від реалізації продукції на 2025рік ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий», тис.грн.

Види продукції	Реалізовано продукції, т	Виручка від реалізації, тис.грн.	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	Прибуток (збиток) від реалізації, тис.грн.	Рівень рентабельності, %
1	2	3	4	5	6
Озима пшениця	2836	1418	1053	365	34,6
Кукурудза на зерно	740	392,2	165	227,2	137,6
Ярий ячмінь	1320	594	386	208	53,9

Озиме жито	58	23,2	19	4,2	22,1
Озимий рапс	1350	1687,5	850	837,5	98,5
Соняшник	3825	4590	2853	1737	60,9
Баштанні	1300	91	76	15	19,7
Разом по рослинництву	-	8795,9	5104	3393,9	66,5
Реалізація іншої продукції робіт і послуг	-	306	284	22	7,7
Всього по господарству	-	9101,9	5388	3415,9	63,4

Отже в результаті реалізації продукції планується отримати прибуток від реалізації продукції в розмірі 3393,9 тис.грн., з рівнем рентабельності – 7,7%. Загальний прибуток підприємства від реалізації продукції складе 3415,9 тис.грн., а рівень рентабельності – 63,4%.

3.2 Внутрішньогосподарська реорганізація господарства.

Організаційна структура за останні роки практично не змінилась і її громіздкість є одним з основних негативних чинників, які впливають на ефективність виробництва. Розрахунок планової зміни кількості внутрішньогосподарських підрозділів та служб здійснений в таблиці 3.5.

Разом кількість внутрішньогосподарських підрозділів та служб в результаті реорганізації пропонується зменшити на 17 одиниць (табл. 3.5). При цьому кількість служб не тільки пропонується зменшити на 11 одиниць, а вони взагалі виключаються з організаційно-управлінської структури. Крім цього пропонується упразднити бригадну форму організації праці, що дасть можливість зменшити чисельність таких підрозділів на 7 одиниць. Замість цього пропонується на основі внутрішньогосподарської реорганізації створити 14 внутрішньогосподарських кооперативів, на базі яких

організувати «інженерно-технічне забезпечення», яке може стати основою для створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу.

Таблиця 3.5

Планова зміна кількості внутрішньогосподарських підрозділів та служб ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік

Показники	Кількість внутрішньогосподарських підрозділів та служб		
	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+,-)
Служби	11	-	-11
Рослинництво	4	-	-4
Тваринництво	3	-	-3
Інженерно-технічне обслуговування	4	-	-4
Адміністративно-господарське обслуговування	7	-	-7
Внутрішньогосподарські кооперативи	-	12	+12
Разом	29	12	-17

Особливу увагу необхідно приділити створенню внутрішньогосподарського кооперативу «постачальнико-збутовий». На першому етапі життєдіяльності підприємства, яке реорганізується, на нього будуть покладені функції маркетингу, створення та розвиток заготівельно-переробної інфраструктури.

Таким чином, організаційна перебудова, яка планується, надасть можливість значно в 2-4 рази скоротити чисельність внутрішньогосподарських підрозділів та служб, а також і робітників апарату управління. Це дозволить значно підвищити ефективність роботи працівників господарства.

На основі аналізу структури управління сільськогосподарського підприємства та схеми внутрішньогосподарської реорганізації ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» відбувається і реорганізація структури управління. В

таблиці 3.6 наведений розрахунок зміни чисельності робітників апарату управління в умовах створення сільськогосподарського підприємства нового типу.

Таблиця 3.6
Планова зміна чисельності апарату управління ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік

Показники	Кількість робітників апарату управління, чол.		
	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+,-)
Керівник	1	1	-
Заступник керівника	1	-	-1
Головні спеціалісти	8	-	-8
Спеціалісти служб	16	-	-16
Бухгалтерія	8	-	-8
Керівники підрозділів	15	-	-15
МОП	2	-	-2
Керівники внутрішньогосподарських кооперативів	-	12	+12
Разом	51	13	-38

Планується скоротити посади всіх головних спеціалістів – на 8 одиниць, надати деяким з них можливість працювати на посаді керівників внутрішньогосподарських підрозділів. У зв'язку із внутрішньогосподарською реорганізацією всі положення про внутрішньогосподарські підрозділи втрачають чинність, а керівники внутрішньогосподарських кооперативів будуть працювати по контрактах. Функціональне керівництво буде замінене наданням інформаційно-консультаційних послуг на госпрозрахунковій основі спеціалістами різного технологічного профілю внутрішньогосподарського кооперативу «Інформаційно-консультаційний пункт».

Така реорганізація дасть можливість реструктурувати виконання управлінських функцій, зробити більший нахил в сторону стратегічного планування, підвищення ефективності оперативного управління, що дає можливість більш продуктивно використовувати наявні внутрішні резерви.

В плановому 2025 році чисельність робітників, зайнятих в галузі рослинництва пропонується збільшити на 109 чоловік, що в першу чергу пов'язано з розвитком виробництва зернових. По робочим місцям частка рослинництва в загальній чисельності працюючих повинна збільшитися з 31,4% до 75,9%.

Таблиця 3.7

Розрахунок скорочення чисельності робітників ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік

Підрозділи	Фінансовий результат за 2024р, тис.грн.	Чисельність робітників				Зміна чисельності трудових ресурсів		Фінансовий результат на 2025р, тис.грн.	
		2024р.		2025р.		Всього	Керівники і спеціалісти		
		Всього	Керівники і спеціалісти	Всього	Керівники і спеціалісти				
Апарат управління	-274	41	41	1	1	-40	-40	3415,9	
Підрозділи рослинництва	1093	121	4	230	4	109	-	3393,9	
Підрозділи тваринництва	-1395	154	3	-	-	-154	-3	-	
Інші підрозділи	28	69	8	72	4	3	-4	22	
Разом по підрозділам	-274	385	56	303	9	-82	-47	3415,9	

Поліпшення фінансових результатів дозволить тільки в рослинництві збільшити прибуток до 14756 грн. в розрахунку на 1 робітника. Від тваринництва взагалі планується відмовитись, тому що воно на протязі багатьох років приносило лише збитки і тим самим робило збитковим діяльність всього підприємства.

В цілому по господарству плановий прибуток повинен становити 3415,9 тис.грн.

Важливе місце в плануванні надзвичайних заходів по фінансовому оздоровленню господарства відводиться розрахунку планових витрат. В основному при цьому ставиться мета їх зниження. Але в умовах зниження виробництва, не нарощуючи обсягів витрат, неможливо отримати й запланованих результатів.

Таблиця 3.8

Розрахунок планових витрат ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий», тис.грн.

Елементи витрат	Витрати 2024 р.			Планові витрати 2025 р.		
	Всього	В тому числі		Всього	В тому числі	
		Рослинництво	Тваринництво		Рослинництво	Тваринництво
Витрати на оплату праці	682	213	469	385	385	-
Відрахування на соціальні заходи	8	4	4	6	6	-
Матеріальні витрати, що ввійшли до собівартості продукції	2920	2235	685	2725	2725	-
в т.ч. насіння та садівний матеріал	307	307	-	450	450	-
корми	245	-	245	-	-	-
інша продукція сільського господарства	59	45	14	53	53	-
мінеральні добрива	415	415	-	630	630	-
нафтопродукти	1022	898	124	930	930	-
електроенергія	136	62	74	85	85	-
паливо	5	3	2	4	4	-
запасні частини	669	456	213	520	520	-
оплата послуг і робіт, що виконані сторонніми організаціями та інші матеріальні витрати	62	49	13	53	53	-
Амортизація основних засобів	734	218	516	315	315	-
Інші витрати	671	637	34	620	620	-
в т.ч. оренда землі	535	535	-	540	540	-
Всього витрат	5015	3307	1708	4051	4051	-

В розрахунку планових витрат особливе значення відводиться необхідності доведення внесення мінеральних добрив до мінімального рівня, щоб досягти запланованих результатів урожайності. На 2025 рік планується додатково включити у витрати на ці цілі 215 тис.грн., в умовах зростання вартості ПММ – витрати на їх придбання збільшились з 898 тис.грн. до 930 тис.грн.; у зв'язку із зростанням відпускної ціни 1 кВт/год. до 85 тис.грн. В цілому витрати на виробництво у рослинництві в 2025 році зростуть з 3307 тис.грн. до 4051 тис.грн., а загальна витрати за рахунок виключення галузі тваринництва зменшилися з 5015 тис.грн. до 4051 тис.грн.

Далі необхідно спланувати розвиток окремих видів виробництва в умовах фінансового оздоровлення.

Таблиця 3.9

План розвитку видів виробництв в умовах фінансового оздоровлення ТОВ
«Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік

Галузі і види виробництва	2024 р.		2025 р.		Ріст або зменшення прибутку (збитку) (+,-), тис.грн.
	Вироблено, т	Прибуток (збиток), тис.грн.	Вироблено, т	Прибуток (збиток), тис.грн.	
Озима пшениця	2201,3	29	3273,6	365	336
Кукурудза на зерно	238,8	2	800	227,2	225,2
Ярий ячмінь	535,1	-91	1500	208	-
Озиме жито	41,7	5	75	4,2	-0,8
Озимий рапс	-	-	1350	837,5	837,5
Соняшник	1436,4	1099	4221	1737	638
Баштанні кормові	160,9	-	-	-	-
Баштанні	-	-	1300	15	15
Інша продукція	-	49	-	-	-
Разом по рослинництву	-	1093	-	3393,9	2300,9
М'ясо ВРХ	37,6	-724	-	-	-
Молоко	303,9	-670	-	-	-
Інша продукція	-	-1	-	-	-
Разом по тваринництву	-	-1395	-	-	-
Переробка	-	-91	-	-	-
Роботи і послуги на сторону	-	119	-	22	-97
Разом по господарству	-	-274	-	3415,9	-

Основна мета розвитку видів виробництв в умовах фінансового оздоровлення спрямована на підвищення ефективності виробництва соняшнику, відновлення виробництва баштанних, а також впровадження у

виробництво озимого рапсу, який при сприятливих погодних умовах дає 30-40 ц/га врожайності та коштує 1300-1400 грн./т. Також озимий рапс вигідно експортувати за кордон, тому що там користується попитом олія з рапсу.

Планується відмовитись від виробництва тваринницької продукції і її переробки, яке приносить підприємству збитки.

В результаті при збитку у 2024 році в розмірі 274 тис. грн. у плановому 2025 році передбачається отримання прибутку в розмірі 3415,9 тис. грн.

Розрахуємо витрати необхідні для створення внутрішньогосподарського кооперативу в фінансово-розрахунковий центр (ФРЦ), які відобразимо в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Розрахунок кошторису витрат на створення внутрішньогосподарського кооперативу «ФРЦ» в ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий»

Статті витрат	Одиниці виміру	Кількість	Вартість, грн..	Загальна сума, грн..
1	2	3	4	5
Заробітна плата з відрахуваннями	Чол.	8	2560	30720
Канцелярські витрати	Грн.	-	950	950
Купівля обчислювальної техніки	Шт.	5	130	390
Купівля комп'ютеру	Шт.	1	6500	6500
Автотранспорт	-	-	3400	3400
Електроенергія	кВт/год.	4600	0,156	717,6
Зв'язок	-	-	-	250
Інші витрати	-	-	-	300
Разом	-	-	-	43227,6

Отже, для створення кооперативу фінансово-розрахунковий центр необхідні витрати на оплату праці, канцелярські вироби, комп'ютер, обчислювальну техніку, транспорт, зв'язок, електроенергію та інші витрати. При цьому на створення цього кооперативу загальні витрати складуть 43227,6 грн.

Таблиця 3.11

Розрахунок кошторису витрат на створення внутрішньогосподарського кооперативу «заготівельно-збутовий» в ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий»

Статті витрат	Одиниця виміру	Кількість	Загальна сума, грн.
Заробітна плата з відрахуваннями	Чол.	4	12560
Заготівельно-збутовий відділ	Чол.	4	12560
Автотранспорт			16200
в т.ч. заробітна плата з відрахуваннями			5800
ПММ			7530
Поточний ремонт			2870
Відрядження			2500
Інші			500
Разом			31760

На створення внутрішньогосподарського кооперативу «заготівельно-збутовий» необхідні витрати на заробітну плату робітників – 12560 грн., на автотранспорт – 16200 грн., в тому числі зарплата, ремонт, ПММ, відрядження та інші витрати. Загальна сума витрат на створення кооперативу складе 31760 грн.

Таблиця 3.12

Розрахунок кошторису витрат на створення внутрішньогосподарського кооперативу «Інформаційно-консультаційний пункт» в ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий»

Найменування показників	Одиниця виміру	Кількість	Вартість, грн..	Загальна сума, грн..
Інформаційно-консультаційний пункт				
Агроном	Чол.	2	350	4200
Диспетчер	Чол.	1	240	2880
Юрист	Чол.	0,5	250	3000
Спеціаліст з охорони праці	Чол.	1	200	2400
Технічка	Чол.	1	150	1800

Разом заробітна плата		5,5	1190	14280
Відрахування на пенсійне та соціальне страхування			2589	2589
Автотранспорт			7200	7200
Витрати на відрядження			300	300
Разом			24369	24369

На створення кооперативу «Інформаційно-консультаційний пункт» необхідні витрати на заробітну плату агронома, диспетчера, юриста, спеціаліста з охорони праці, витрати на автотранспорт і відрядження. Загальна сума витрат на створення кооперативу – 24369 грн.

3.3 Визначення рівня самофінансування та валютної самоокупності

Відомо, що самофінансування означає фінансування з власних джерел: амортизаційних відрахувань і прибутку. Однак підприємство може не завжди повністю забезпечити себе власними фінансовими ресурсами, тому широко використовує позикові та залучені кошти.

Стійкість фінансового стану підприємства завжди характеризується перевищеннем власних засобів над позиковими. В процесі аналізу фінансового стану виникає необхідність у вивченні рівня самофінансування, що визначається за допомогою коефіцієнта самофінансування. Він визначається:

$$K_s = (\Pi + A) / (Z + K), \quad (3.1)$$

де Π – прибуток, направлений до фонду нагромадження;

A – амортизаційні кошти;

Z – позичені кошти;

K – Джерела фінансування.

Рівень самофінансування підприємства за 2024 рік і порівняння його з плановим 2005 роком можна проаналізувати склавши аналітичну таблицю 3.13

Таблиця 3.13

**Визначення рівня самофінансування ТОВ «Спільне підприємство
«Зодчий»**

Показники	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+,-)
Прибуток відрахований до фонду нагромадження	-1507	3415,9	-
Амортизаційні відрахування	988	815	-173
Позикові кошти	1723	950	-773
Джерела фінансування, інші позикові кошти	917	690	-227
Коефіцієнт самофінансування	-0,19	2,5	-

З даних таблиці 3.13 видно, що коефіцієнт самофінансування в плановому 2025 році дорівнює 2,5. Це означає, що обсяг власних джерел фінансування розвитку виробництва підприємства в 2,5 раз перевищує обсяг залучених коштів. Коефіцієнт самофінансування планується збільшити у порівняння з від'ємним значенням у 2024 році (-0,19) до 0,25. Фінансовий стан підприємства значно змінюють надходження за його продукцію, а також валюта, що надходить на валютний рахунок. У процесі аналізу вивчається питання валютної самоокупності, тобто перевищення надходження валюти над її витратами.

Підприємство, як правило, прагне нагромаджувати валютний фонд. Визначення валютної самоокупності здійснюється в розрізі окремих валютних операцій шляхом зіставлення надходження валюти з витратами.

З таблиці 3.14 можна відмітити, що надходження валюти було більше, ніж витрати, що свідчить про дотримання умов валютної самоокупності.

Підприємство в 2024 році не мало коштів у валюті у своєму розпорядженні, а в 2025 році пропонується відкрити рахунок в іноземній валюті, отримати виручку від реалізації озимого рапсу за кордон, тим самим покращити фінансовий стан підприємства і вберегти його від інфляції.

Планується в 2025 році взяти короткостроковий кредит в розмірі 950 тис.грн., під 18% річних, та до кінця 2025 року повернути цей кредит та відсотки по новому за рахунок отриманого прибутку від реалізації продукції, робіт і послуг. Кредит планується взяти під заставу будинків учасників товариства.

Закупівля нової техніки на 2025 рік не планується, господарство має нові комбайні і може здавати їх в оренду.

Таблиця 3.14

Визначення валютної самоокупності ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік

Показники	Сума \$, тис.
I. Надходження валюти:	
Вклади на депозиті	40
Виручка від реалізації товару (послуг)	220,5
Надходження відсотків по валютних коштах, що зберігається на рахунку	2
Всього	262,5
II. Витрати валюти:	
Витрати на придбання матеріальних цінностей і на оплату валютних витрат	155,8
Всього	155,8
Залишок валюти на кінець року	106,7

Розрахунок руху грошових коштів в результаті запланованих заходів наведений в таблиці 3.15.

Таблиця 3.15

Рух грошових коштів ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік, тис.грн.

Показники	2025 р.
Наявність коштів на початок періоду	118
Надходження:	
Отримано від реалізації	9109,1
Кредити	950
Разом отримано грошових коштів	10051,9
Витрати:	
Виробничі витрати	4051
Відсотки за короткостроковий кредит	171

Повернення кредиту	950
Разом витрат грошових коштів	5172
Наявність коштів на кінець періоду	4879,9

Розрахунок показує, що виконання плану надзвичайних заходів по подоланню неплатоспроможності та заходів стратегії фінансового оздоровлення дозволить вже в 2025 році отримати зростання грошових коштів з 118 тис. грн. в 2024 році до 4879,9 тис. грн.

Розробка такого проекту фінансового оздоровлення дозволить визначитися реорганізованому господарству на якій стадії банкрутства воно знаходиться, розробити надзвичайні заходи по подоланню неплатоспроможності господарства і стратегічні заходи по переводу господарства в режим самофінансування, визначитися у відповідності до вибору організаційно-правової форми господарювання фінансово-економічним можливостям господарства.

3.4 Ефективність запропонованих заходів

В результаті проведення вище наведених заходів відбудуться зміни в формі №1 «Баланс» ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» наведені в таблиці 3.16.

Таблиця 3.16

Баланс ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік

Статті балансу	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+,-)
АКТИВ			
I Необоротні активи			
Незавершене будівництво	550	550	-
Основні засоби:			
залишкова вартість	10934	10934	-
первинна вартість	16667	16667	-
знос	5733	5733	-
Довгострокові джерела фінансування	148	148	-
Усього за розділом I	11632	11632	-

ІІ Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	1486	1375	-111
тварини на вирощуванні та відгодівлі	161	-	-
готова продукція	29	29	-
незавершене виробництво	1590	1590	-
Джерела фінансування за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	375	346	-29
первинна вартість	375	346	-29
Джерела фінансування за розрахунками:			
з бюджетом	9	7,2	-1,8
за виданими авансами	19	18	-1
Інша поточна дебіторська заборгованість	151	151	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	118	3533,9	+3415,9
В іноземній валюті	-	538,8	+538,8
Усього за розділом ІІ	3938	7588,9	3459,9
Баланс	15570	19220,9	+3650,9
ПАСИВ			
I Власний капітал			
Статутний капітал	14	14	-
Інший додатковий капітал	14423	14423	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-1507	3415,9	+1908,9
Неоплачений капітал	-	-	-
Усього за розділом I	12930	17852,9	4922,9
IV Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1723	950	-773
Джерела фінансування за товари, роботи, послуги	346	111	-235
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом	167	167	-
зі страхування	26	-	-26
з оплати праці	221	40	-181
Інші поточні зобов'язання	157	100	-57
Усього за розділом IV	2640	1368	-1272
Баланс	15570	19220,9	+3650,9

З даних таблиці 3.16 відмітимо, що відбулося значне зменшення поточних зобов'язань – на 1272 тис. грн. за рахунок реструктуризації боргів та взаємозаліку. Крім того відбулося зростання власного капіталу на суму прибутку (3415,9 тис. грн.), отриманого в результаті розширення виробництва зернових та внутрішньогосподарської реорганізації господарства.

Ефективність запропонованих нами заходів посилення фінансової стійкості наведена в таблиці 3.17.

Таблиця 3.17

Ефективність проектів на 2025 рік ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий»

Коефіцієнти	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+,-)
Автономії	0,83	0,93	+0,1
Фінансової стійкості	4,9	13,1	+8,2
Забезпечення власними коштами	0,33	0,82	+0,49
Абсолютної ліквідності	0,044	2,98	+2,936
Поточної ліквідності	0,25	3,36	+3,11
Загальної ліквідності	1,49	5,5	+4,01

Таким чином в результаті запропонованих заходів відбулося зростання усіх коефіцієнтів. Коефіцієнт автономії зріс на 0,1 пункти за рахунок росту власного капіталу. Одночасне зниження суми поточних зобов'язань призвело до росту коефіцієнту фінансової стійкості на 8,2 пункти. Зросла і забезпеченість підприємства власними коштами на 0,49 пункти.

Коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 4,01 пункти, поточної ліквідності - на 3,11 пункти, абсолютної ліквідності – на 2,936 пункти. Ріст коефіцієнтів ліквідності відбувся за рахунок збільшення суми високоліквідних активів – грошових коштів на 3954,7 тис. грн. Зростання цих коефіцієнтів свідчить про посилення платоспроможності, фінансової стійкості та взагалі покращення фінансового стану.

Розроблені заходи допоможуть господарству ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» не тільки вийти на рівень беззбитковості, але і в подальшому підвищити ефективність своєї діяльності та фінансову стійкість.

Висновок до розділу 3

1. У розділі розглянуто та запропоновано шляхи покращення фінансового стану підприємства. Розроблено стратегію фінансового оздоровлення. Розробка потребує комплексного підходу до вибору найбільш ефективних та всеохоплюючих методів. З цією метою ресурси та сфери діяльності підприємства розглянуто поелементно. Організаційна структура за останні роки практично не змінилась і її громіздкість є одним з основних негативних чинників, які впливають на ефективність виробництва. Запропоновані заходи допоможуть отримати більшу ефективність та знизити збитки підприємства у подальшому розвитку.

2. Розроблено частину бізнес-плану фінансового оздоровлення підприємства. Планується зростання виробництва, завдяки розширенню посівних площ та додатковому внесенню 85 тонн мінеральних добрив. Крім того пропонується введення у виробництво озимого рапсу та відмова від галузі тваринництва і промислової переробки. В результаті планується отримати прибуток від реалізації продукції в розмірі 3393,9 тис. грн., з рівнем рентабельності – 7,7%.

3. Проведено зміну організаційної структури та структури управління. Пропонується зменшити кількість підрозділів та служб, замінити їх внутрішньогосподарськими кооперативами і надати можливість головним спеціалістам працювати на посаді керівників внутрішньогосподарських підрозділів. Така реорганізація дасть можливість реструктурувати виконання управлінських функцій, зробити більший нахил в сторону стратегічного планування, підвищення ефективності оперативного управління, що дає можливість більш продуктивно використовувати наявні внутрішні резерви.

4. Запропоновано підвищити рівень самофінансування та валютної самоокупності. За рахунок планового прибутку розрахуватись за кредит і з деякими боргами. Також пропонується відкрити рахунок у валюті, яку отримаємо від реалізації озимого рапсу. В результаті можна підвищити фінансову стійкість підприємства і вберегти від інфляції.

ВИСНОВКИ

В результаті проведених досліджень виявлено:

1. ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» має зернову спеціалізацію (майже 19%) з розвинутим виробництвом соняшнику, який в структурі грошових надходжень займає 25%. Крім того товариство займається промисловою переробкою. В яку входить виробництво хліба і молочної продукції (15%).

2. У загальній вартості майна оборотні засоби і нематеріальні активи становлять 74,7%, а їх питома вага в загальній вартості майна зменшилась на 2%. Частка оборотних активів в загальній вартості майна зросла на 2%, при цьому запаси на кінець 2024 року зросли на 204 тис. грн., а їх питома вага в загальній вартості оборотного капіталу зросла на 1%, частка джерел фінансування зменшилась на 3,4%, що позитивно вплинуло на фінансовий стан підприємства. Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті зросли 98 тис. грн., а їх питома вага в сумі оборотного капіталу зросла на 2,4%.

3. Причиною зменшення на 459 тис. грн. вартості майна є зростання розміру позикового капіталу. Тільки за останній рік частка позикових коштів в структурі майна зросла на 7%, а частка власних оборотних коштів зменшилась на 5%.

4. Загальний коефіцієнт ліквідності показує, що в 2024 році на 1 грн. поточних зобов'язань припадає 1,49 грн. поточних активів, тобто за рахунок поточних активів підприємство може покрити свої зобов'язання. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що лише 4,4% зобов'язань можуть бути покриті негайно. В середньому показники ліквідності підприємства знаходяться нижче нормативних значень.

5. На кінець 2024 року загальна сума джерел фінансування складала 554 тис. грн. За термінами виникнення вона складає: до 1 місяця – 59,7 тис. грн.; від 1-3 місяців – 39,2 тис. грн.; від 3-6 місяців – 328,4 тис. грн.; від

бмісяців до 1 року – 88,8 тис.грн. Таким чином найбільше джерело фінансування припадає на термін від 3-6 місяців – 328,4 тис.грн.

6. Якщо порівнювати з початковим періодом, то джерела фінансування зменшились на 235 тис.грн.. За термінами виникнення вона складає: до 1 місяця – 25,3 тис.грн.; від 1-3 місяців – 385,4 тис.грн.; від 3-6 місяців – 49,3 тис.грн.; від 6 місяців до 1 року – 2119 тис.грн.

7. Коефіцієнт концентрації власного капіталу за останні п'ять років (2020-2024 рр.) збільшився на 48,2%. Це вказує на те, що підприємство досить стійке і незалежне від зовнішніх кредиторів і більшу частину своєї діяльності здійснює за рахунок власних коштів і лише 17 % припадає на позикові кошти. Коефіцієнт фінансової залежності зменшується на 32,6%, це означає зменшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства. В 2024 році значення коефіцієнта дорівнює 1,2, тобто в кожній 1,2 грн. вкладений в активи підприємства, 20 коп. – позичені. Коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2024 році становить 0,1, але це значення дуже мале в порівнянні з нормативним і показує, що лише 10% власного капіталу використовується на фінансування поточної діяльності.. Коефіцієнт оборотності джерел фінансування збільшився на 21,3%, чим показує зростання комерційного кредиту, що надається підприємством. При цьому строк обороту джерел фінансування зменшується на 18,4%. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зростає в 13,8 раз і показує розширення комерційного кредиту, що надається підприємству. А строк обігу кредиторської заборгованості зменшується на 92,8%.

Згідно проведеного дослідження пропонується:

1. Розробка частини бізнес-плану фінансового оздоровлення підприємства. Планується зростання виробництва, завдяки розширенню посівних площ та додатковому внесенню 85 тонн мінеральних добрив. Крім того пропонується введення у виробництво озимого рапсу та відмова від галузі тваринництва і промислової переробки. В результаті планується

отримати прибуток від реалізації продукції в розмірі 3393,9 тис. грн., з рівнем рентабельності – 7,7%.

2. Зміна організаційної структури та структури управління. Пропонується зменшити кількість підрозділів та служб, замінити їх внутрішньогосподарськими кооперативами і надати можливість головним спеціалістам працювати на посаді керівників внутрішньогосподарських підрозділів. Така реорганізація дасть можливість реструктурувати виконання управлінських функцій, зробити більший нахил в сторону стратегічного планування, підвищення ефективності оперативного управління, що дає можливість більш продуктивно використовувати наявні внутрішні резерви.

3. Підвищення рівня самофінансування та валютної самоокупності. За рахунок планового прибутку розрахуватись за кредит і з деякими боргами. Також пропонується відкрити рахунок у валюті, яку отримаємо від реалізації озимого рапсу. В результаті можна підвищити фінансову стійкість підприємства і вберегти від інфляції.

Розроблені заходи допоможуть господарству ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» не тільки вийти на рівень беззбитковості, але і в подальшому підвищити ефективність своєї діяльності, рівень фінансової стійкості та платоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України.
2. Закон України «Про підприємництво» від 15.10.1992 р.
3. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р.
4. Закон України «Про ціни та ціноутворення».
5. Закон України «Про внесення змін до системи оподаткування сільськогосподарських підприємств» від 23.12.2004 р.
6. Закон України «Про фіксований сільськогосподарський податок для сільськогосподарських товаровиробників» від 20.11.2003 р.
7. Закон України «Про охорону праці» від 27.11.2003 р.
8. Земельний кодекс України.
9. Кримінальний кодекс України.
10. Наказ Президента України від 02.12.1998 р. «Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників».
11. Положення «Про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні».
12. Постанова КабМіну «Про державну інспекцію з контролю якості сільськогосподарської продукції та моніторингу і ринку» від 22.01.04 р.
13. Постанова КабМіну «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обліку готівки».
14. Баканов М.И. Шеремет А.Д. Теория анализа хозяйственной деятельности: Учебник. – М., 1998.
15. Бахмут О. Аналіз платоспроможності підприємства // Економіка, фінанси і право – 2000. - №2 – с. 21-23.
16. Бутко А.Д., Шерстюк О.Л. Влив нормативно-правового забезпечення на інвестиційну привабливість підприємств // Фінанси України – 2004. - №4 – с. 76-86.
17. Ванькович Д., Дюфенюк Д. Критерії інвестиційної привабливості аграрного комплексу України та їх аналіз // Економіст – 2003. - №12 – с. 36-39.
18. Керанчук Т. Финансовая стабильность предприятия и методические аспекты ее оценки // Экономика Украины – 2000. - №1 – с. 82-85.

19. Ковалев А.И., Привалов В.П. Анализ финансового состояния предприятия – 3-е. изд. испр. и доп. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1999, -216с.
20. Лузан Ю.Я. Стан та напрями поліпшення агропромислового виробництва в Україні // Економіка АПК – 1998. - №4 – с. 3-9.
21. Малик М.Й. Фінансово-кредитний механізм у розвитку аграрного підприємництва // Фінанси України – 2004. - №5 – с. 47-53.
22. Мамонтова Н.А. Умови забезпечення фінансової стійкості підприємств // Фінанси України – 2000. - №8 – с. 103-106.
23. Олійник Д.С. Фінансова підтримка сільськогосподарського виробництва у зарубіжних країнах // Фінанси України – 2002. - №6 – с. 72-79.
24. «Організація охорони праці в сільськогосподарському підприємстві» Бутко Д.А., Лущенков В.Л. Навч. пос. – Сімферополь: Бізнес-інформ, 1998, - с. 368.
25. Організація фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств Запорізької області: Практичний посібник / Ред. Дем'яненко М.Я. – Запоріжжя: Дике поле, 2001. – с. 522.
26. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: науково-методичне видання / За ред. д.е.н., професора А.В.Чупіса. – Суми: Видавництво «Довкілля», 2001. – 404 с.
27. Павловські О.В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємств // Фінанси України – 2001. - №11 – с. 54-61.
28. Петленко Ю.В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємства // Фінанси України – 2000. - №6. с. 91-95.
29. Піскун І.П. Безпека життедіяльності. Суми: «Університетська книга», 1999, с.430.
30. Полотенко Д.В. Фінансова стабільність АПК: сутність і шляхи її здійснення // Фінанси України – 1999. - №3 – с. 55-62.
31. Правила охорони праці в сільськогосподарському виробництві. Київ, 2001, с.540.
32. Романов О.Ю. Функціонування спеціального режиму оподаткування в аграрному секторі // Фінанси України – 2003. - №12 – с. 63-69.
33. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. Пособие для ВУЗов. – Минск – Москва, НП « Экоперспектива», 1997.

34. Сафін О.Р., Федорова С.В. Шляхи забезпечення фінансової стабільності сільськогосподарських підприємств в Україні // Економіка АПК – 2003. - №8 – с. 46-49.
35. Сьомченков О.А. Інвестиційна привабливість сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК – 1998. - №10 – с.70-77.
36. Чуй І.Р. Фінансовий стан підприємства і механізм його стабілізації // Фінанси України – 1999.- №11 – с. 31-35.
37. Методичний посібник з дисципліни «Фінанси АПК».
38. Річні звіти ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за період 2020-2024 р.р.

ДОДАТКИ

Таблиця 1

Загальна оцінка стану майна ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024
рік

Показники	2024 р.		Зміна (+,-)
	На початок	На кінець	
Всього майна	16029	15570	-459
Основні засоби і необоротні активи, тис.грн.	12294	11632	-662
у % до майна	76,7	74,7	-2
Оборотні активи, тис.грн.	3735	3938	203
у % до майна	23,3	25,3	2
Запаси, тис.грн.	3062	3266	204
у % до оборотного капіталу	81,9	82,9	1
Джерела фінансування, тис.грн.	653	554	-99
у % до оборотного капіталу	17,5	14,1	-3,4
Кошти та їх еквіваленти в національній валюті, тис.грн.	20	118	98
у % до оборотного капіталу	0,5	2,9	2,4

Таблиця 2

Аналіз джерел формування майна ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за 2024 рік

Показники	2024 р.		Зміна (+,-)
	На початок	На кінець	
1	2	3	4
Джерела формування майна, тис.грн.	16029	15570	-459
Власний капітал, тис.грн.	14427	12930	-1497
у % до майна	90	83	-7
Власні оборотні кошти, тис.грн.	2133	1298	-835
у % до власного капіталу	14,8	10	-4,8
Позикові кошти, тис.грн.	1602	2640	1038
у % до майна	10	17	7
Короткострокові позики, тис.грн.	160	1723	1563
у % до позикових коштів	10	65,3	55,3
Джерела фінансування, тис.грн.	1442	917	-525
у % до позикових коштів	90	34,7	-55,3

Таблиця 3

Оцінка основних показників ліквідності ТОВ «Спільне
підприємство «Зодчий» за період 2020-2024 р.р.

Показники	Роки					2024 р. в % до 2020р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Загальний коефіцієнт ліквідності	0,59	0,64	2,29	1,16	1,49	в 2,5р.
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,06	0,04	0,23	0,16	0,25	в 4,2р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0001	0,0007	0,009	0,0009	0,044	в 440 р.
Коефіцієнт незалежної ліквідності	0,007	0,007	0,02	0,003	0,056	в 8 р.
Частка оборотних активів в загальній сумі активів, %	26,3	31,6	14,9	18,8	25,3	-1 п.п.
Частка виробничих запасів в оборотних активах, %	89,3	92,9	89,9	86,4	82,2	-7,1 п.п.

Таблиця 4

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» за період 2020-2024 р.р.

Показники	Роки					2024 р. в % до 2020р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,56	0,51	0,93	0,84	0,83	148,2
Коефіцієнт фінансової залежності	1,78	1,97	1,07	1,19	1,2	67,4
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,31	-0,35	0,09	0,03	0,01	-
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	0,78	0,97	0,07	0,19	0,2	25,6
Коефіцієнт відношення виробничих активів і вартості майна	0,9	0,8	0,88	0,87	0,81	90
Коефіцієнт чистої виручки	-0,14	0,16	1,23	2,13	-0,1	24
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,28	1,03	14,4	5,2	4,9	в 3,8 р.
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	-0,67	-0,56	0,56	0,14	0,33	-
Маневреність робочого капіталу	-1,36	-1,67	1,59	6,3	2,52	-

Таблиця 5

Порівняльний аналіз джерел фінансування ТОВ «Спільне підприємство
«Зодчий» за 2024 рік

Показники	Дебіторська заборгованість	Джерела фінансування	Перевищення заборгованості	
			Дебіторської	Кредиторської
З покупцями і замовниками за товари, роботи і послуги	375	346	29	-
З бюджетом	9	167	-	158
За виданими авансами	19	-	19	-
З оплати праці	-	221	-	221
Зі страхування	-	26	-	26
Кредити банків	-	1723	-	1723
Інша заборгованість	151	157	-	6
Всього	554	2640	48	2134

Таблиця 6

Ефективність використання капіталу ТОВ «Спільне підприємство
«Зодчий» за період 2020-2024 р.р.

Показники	2020 р.	2024 р.	2024 р.в% до 2020 р.
1	2	3	4
Коефіцієнт обіговості капіталу	0,18	0,32	177,8
Коефіцієнт капіталомісткості	5,4	3,1	57,4
Тривалість обороту капіталу	2027	1140	56,2
Коефіцієнт обіговості запасів	1,1	1,6	145,5
Коефіцієнт обіговості готової продукції	59,8	173,8	в 2,9р.
Коефіцієнт обіговості джерел фінансування	7,5	9,1	121,3
Тривалість обороту джерел фінансування	49	40	81,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,4	5,5	в 13,8 р.
Середній строк обігу кредиторської заборгованості	913	66	7,2
Фондовіддача основних засобів і поза оборотних активів	0,25	0,43	172
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,33	0,39	118,2

Таблиця 7

Розрахунок грошових надходжень та результатів від реалізації продукції на 2025рік ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий», тис.грн.

Види продукції	Реалізовано продукції, т	Виручка від реалізації, тис.грн.	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	Прибуток (збиток) від реалізації, тис.грн.	Рівень рентабельності, %
1	2	3	4	5	6
Озима пшениця	2836	1418	1053	365	34,6
Кукурудза на зерно	740	392,2	165	227,2	137,6
Ярий ячмінь	1320	594	386	208	53,9
Озиме жито	58	23,2	19	4,2	22,1
Озимий рапс	1350	1687,5	850	837,5	98,5
Соняшник	3825	4590	2853	1737	60,9
Баштанні	1300	91	76	15	19,7
Разом по рослинництву	-	8795,9	5104	3393,9	66,5
Реалізація іншої продукції робіт і послуг	-	306	284	22	7,7
Всього по господарству	-	9101,9	5388	3415,9	63,4

Таблиця 8

Розрахунок кошторису витрат на створення внутрішньогосподарських кооперативів в ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий»

Статті витрат	Одиниці виміру	Кількість	Вартість, грн..	Загальна сума, грн..
Фінансово-розрахунковий центр				
Зарплата з відрахуваннями	Чол.	8	2560	30720
Канцелярські витрати	Грн.	-	950	950
Купівля обчислювальної техніки	Шт.	5	130	390
Купівля комп'ютеру	Шт.	1	6500	6500
Автотранспорт	-	-	3400	3400
Електроенергія	кВт/год.	4600	0,156	717,6
Зв'язок	-	-	-	250
Інші витрати	-	-	-	300
Разом	-	-	-	43227,6
Заготівельно-збутовий кооператив				
Заробітна плата з відрахуваннями	Чол.	4	-	12560
Заготівельно-збутовий відділ	Чол.	4	-	12560
Автотранспорт			-	16200
в т.ч. зарплата з відрахуваннями			-	5800
ПММ			-	7530
Поточний ремонт			-	2870
Відрядження			-	2500
Інші			-	500
Разом			-	31760
Інформаційно-консультаційний пункт				
Агроном	Чол.	2	350	4200
Диспетчер	Чол.	1	240	2880
Юрист	Чол.	0,5	250	3000
Спеціаліст з охорони праці	Чол.	1	200	2400
Технічка	Чол.	1	150	1800
Разом зарплата		5,5	1190	14280
Відрахування на пенсійне та соціальне страхування			2589	2589
Автотранспорт			7200	7200
Витрати на відрядження			300	300
Разом			24369	24369

Таблиця 9

Рух грошових коштів ТОВ «Спільне підприємство «Зодчий» на 2025 рік,
тис. грн.

Показники	2025 р.
Наявність коштів на початок періоду	118
Надходження:	
Отримано від реалізації	9109,1
Кредити	950
Разом отримано грошових коштів	10051,9
Витрати:	
Виробничі витрати	4051
Відсотки за короткостроковий кредит	171
Повернення кредиту	950
Разом витрат грошових коштів	5172
Наявність коштів на кінець періоду	4879,9